

Sedma godišnja konferencija Viktimološkog društva Srbije

Bezbednost i viktimizacija: Izazovi društvenog reagovanja i zaštite žrtava

Knjiga apstrakata

Beograd, 24 - 25. novembar 2016. godine

VII godišnja konferencija Viktimološkog društva Srbije
Bezbednost i viktimizacija: Izazovi društvenog reagovanja i zaštite žrtava
Beograd, 24. i 25. novembar 2016. godine

PROGRAM

I dan (24. novembar 2016. godine)

09.00 – 09.30 **Registracija učesnika**

09.30 – 10.00 **Otvaranje konferencije**

- Prof. dr Slobodan Savić, predsednik Viktimološkog društva Srbije
- Mr Rodoljub Šabić, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Srbija
- gospodin Saša Janković, Zaštitnik građana
- gospodin Branko Stamenković, zamenik Republičkog javnog tužioca
- Prof. dr Gorazd Meško, izabrani predsednik Evropskog udruženja za kriminologiju
- Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, direktorka Viktimološkog društva Srbije

10.00 – 10.30 **Dodela nagrada Viktimološkog društva Srbije**

10.30 – 12.00 **Plenarna sesija 1: Bezbednost i viktimizacija: Izazovi društvenog reagovanja i zaštite žrtava**

Moderatorica: prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović

- Prof. dr Nataša Mrvić-Petrović, Institut za uporedno pravo i Pravni fakultet Univerziteta Union, Beograd, Srbija: *Pravna zaštita žrtava terorizma u Srbiji – dometi i moguća unapređenja*
- Prof. dr Gorazd Meško, Fakultet za krivično pravosuđe i bezbednost, Univerzitet u Mariboru, Slovenija i izabrani predsednik Evropskog udruženja za kriminologiju: *Lokalna bezbednost i sigurnost – Značaj viktimoloških perspektiva za policiju u zajednici*
- Prof. dr Oliver Bačanović, Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“- Bitola, Republika Makedonija: *Migrantska i izbeglička kriza - viktimološki aspekti*

12.00 – 12.30 **Pauza i poster prezentacije**

12.30 – 14.00 **Plenarna sesija 2: Pomoć i podrška žrtvama**

Moderatorica: dr Sanja Čopić

- Dr An Verelst, Evropska podrška žrtvama, Belgija, Levent Altan, Evropska podrška žrtvama, Belgija: *Analiza prava žrtava i usluga za žrtve u Srbiji i njihove usklađenosti sa Direktivom Evropske unije 2012/29/EU*
- Ilse Vande Walle, međunarodna trenerica i konsultantkinja specijalizovana za podršku deci i mladima kao žrtvama kriminaliteta, Belgija: *Praktična procena potreba žrtava: Uvod u najnovije metodologije*
- Sue O'Sullivan, Federalna ombudsmanka za žrtve kriminaliteta, Kanada: *Raditi za žrtve: Kanadski federalni ombudsman za žrtve kriminaliteta*

14.00 – 15.00 **Pauza za ručak**

15.00 – 16.30 **Tematske sesije**

Tematska sesija 1: Viktimizacija i bezbednost

Radni jezik: engleski

Moderatorica: dr Sanja Čopić

- Kjell Elefalk, Međunarodni menadžer i policijski konsultant, Kompanija Trygghet and Management, Švedska: *Sistem merenja lokalne bezbednosti u cilju policijske efikasnosti: Predlog za bolju globalnu borbu policije protiv kriminaliteta, nereda i viktimizacije*
- Jeta Shkurti, albansko Generalno tužilaštvo, Kancelarija za pomoć žrtvama kriminaliteta, Albanija: *Uloga službe za pomoć žrtvama u ostvarivanju njihovih prava tokom krivičnog postupka: Slučaj Albanije*
- Dr Filippo Balistreri, Euro Crim, Centar za istraživanje, trening i konsultacije, Firenca, Italija: *Indikatori, istraživanje i rezultati projekta MARGIN: Bavljenje nesigurnošću u marginalizovanim područjima*

Tematska sesija 2: Viktimizacija i društveni odgovori

Radni jezik: srpski

Moderatorica: prof. dr Dragana Batić

- Prof. dr. Dragana Batić, Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“- Bitola, Republika Makedonija: *Sindrom otuđenja od roditelja kao vrsta emocionalnog zlostavljanja dece povezanog sa razvodom roditelja*
- Doc. dr Vesna Stefanovska, Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“- Bitola, Republika Makedonija: *Krivičnopravni, društveni i restorativni odgovor na zločin iz mržnje*
- Doc. dr Danica Vasiljević-Prodanović, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu, Srbija: *Kad kuća postane zatvor*
- Dr Anja Miroslavljević, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska: *Medijacija između žrtve i počinitelja kaznenog djela u Hrvatskoj- model usmjeren na počinitelja?*

- 16.30 – 17.00 **Pauza i poster prezentacije**
17.00 – 18.30 **Tematske sesije**

Tematska sesija 3: Pomoć i podrška žrtvama kriminaliteta i rata

Radni jezik: srpski

Moderatorica: Jasmina Nikolić

- Mirela Mujagić, Kantonalni sud u Bihaću, Bihać, Bosna i Hercegovina, Olga Lola Ninković, Okružni sud u Banja Luci, Banja Luka, Bosna i Hercegovina, Marija Pavlović, Okružno javno tužilaštvo u Istočnom Sarajevu, Bosna i Hercegovina: *Izazovi i napredak: Psihološka podrška žrtvama ratnog seksualnog nasilja u BiH na nivou okružnih / kantonalnih sudova i tužilaštava*
- Dr Branka Antić-Štauber, Udruženje Snaga Žene, Tuzla, Bosna i Hercegovina: *Život daleko od života*
- Jasmina Nikolić, Viktimološko društvo Srbije, Srbija, Bejan Šaćiri, Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Analiza rada Službe VDS info i podrška žrtvama u periodu 2013-2015. godina sa posebnim osvrtom na primenu restorativnog dijaloga i prakse bazirane na rešenjima*
- Bojana Tankosić, Ustanova za decu i mlade Dečije selo „Dr Milorad Pavlović“, Sremska Kamenica, Srbija, Ana Vidović, Ustanova za decu i mlade Dečije selo „Dr Milorad Pavlović“, Sremska Kamenica, Srbija, Ivana Milosavljević-Đukić, „Centar za zaštitu odojčadi, dece i omladine“, Beograd, Srbija, Jara Petković, Centar za razvoj usluga socijalne zaštite „Knjeginja Ljubica“, Kragujevac, Srbija, Bojana Luković, Centar za razvoj usluga socijalne zaštite "Kneginja Ljubica"; Kragujevac, Srbija, Marija Marković, Dom za decu i omladinu „Duško Radović“; Niš, Srbija: *Dosadašnja iskustva „Jedinice za zaštitu dece u sudskom postupku“ u praksi*

Tematska sesija 4: Žrtve različitih vidova viktimizacije i značaj podrške

Radni jezik: srpski

Moderator: dr Filip Mirić

- Prof. dr Slađana Đurić, Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti, Beograd, Srbija, Ana Paraušić, MsC, Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti, Beograd, Srbija: *Viktimizacija migranata: Iskustva razvijenih evropskih zemalja*
- Doc. dr Bogdančo Gogov, Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“- Bitola, Republika Makedonija: *Žrtve državnog kriminala u Makedoniji*
- Dr Filip Mirić, Pravni fakultet Univerziteta u Nišu, Srbija: *Stradanje jednog grada – Skoplje (1963): viktimološki aspekt*

- Doc. dr Tatjana Gerginova, Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“ - Bitola, Republika Makedonija: *Poteba za zaštitom i podrškom žrtava terorizma*
- Slobodan Stojanović, član predsedništva Udruženja sindikata penzionera Srbije, Beograd, Srbija: *Viktimizacija penzionera ekonomskom politikom*

Poster prezentacije:

- Dr Michaela Stefunkova, Institut za kriminologiju i socijalnu prevenciju, Prag, Republika Češka, Zuzana Kostelnikova, Institut za kriminologiju i socijalnu prevenciju, Prag, Republika Češka: *Istraživanje viktimizacije – Šta se dešava u Republici Češkoj*
- Aleksandra Jovanović, Leskovac, Srbija: *Rodna socijalizacija i izloženost seoskih žena nasilju u braku*
- Jelena Cvetanović, Beograd, Srbija: *Iskustvo viktimizacije mobingom- Žrtve ili preživeli u zdravstvenim institucijama*

II dan (25. novembar 2016. godine)

10.00 – 11.30 Plenarna sesija 3: Viktimizacija, osnaživanje i oporavak

Moderator: prof. dr Gorazd Meško

- Prof. dr Natti Ronel, Odsek za kriminologiju, Bar-Ilan Univerzitet, Izrael: *Postajanje žrtvom – između primarne i sekundarne nemoći: implikacije za oporavak*
- Prof. dr Nina Peršak, Univerzitet u Gentu, Pravni fakultet, Gent, Belgija: *Burkini debata, radikalizacija i sloboda ne(oblacenja): osnaživanje ili viktimizacija?*
- Prof. dr Mally Shechory Bitton, Odsek za kriminologiju, Ariel Univerzitet, Izrael: *Posttraumatski rast nakon izlaganja terorističkim događajima kod izraelskih majki*

11.30 – 12.00 Pauza i poster prezentacije

12.00 – 13.30 Plenarna sesija 4: Viktimizacija i zaštita žrtava: iskustva različitih zemalja

Moderatorica: dr Sanja Čopić

- Prof. dr Chadley James, Odeljenje za kriminologiju, California State Univerzitet, Fresno, SAD: *Učešće žrtava u krivičnom pravnom sistemu: Ponovna procena uticaja pisane izjave žrtve o uticaju krivičnog dela na nju*
- Sarah Simons, članica Izvršnog odbora Svetskog viktimološkog društva, Univerzitet u Kardifu, Fakultet društvenih nauka, Vels, Ujedinjeno Kraljevstvo: *Re-viktimizacija od strane medija: Zalaganje za odgovorno novinarstvo zasnovano na dužnoj pažnji u Africi*

- Jelena Watkins, MA, Organizacija Trauma Care, Ujedinjeno Kraljevstvo: *Međusobna podrška za žrtve terorizma iz drugih država: Lekcije naučene u Velikoj Britaniji nakon napada 11. septembra 2001. godine u Sjedinjenim Američkim Državama i napada u Parizu*

13.30 – 14.30 **Pauza za ručak**

14.30 – 16.00 **Tematske sesije**

Tematska sesija 5: Deca i maloletnici kao žrtve i delinkventi

Moderator: prof. dr Oliver Bačanović

Radni jezik: srpski

- Dr Sanja Čopić, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja i Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Viktimizacija maloletnih lica u Srbiji: Rezultati međunarodne ankete samoprijavlivanjem*
- Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija, Mr Ljiljana Stevković, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Sreća kao faktor viktimizacije i delinkvencije maloletnih lica*
- Doc. dr Nataša Jovanova, Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“- Bitola, Republika Makedonija, Prof. dr Oliver Bačanović, Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“- Bitola, Republika Makedonija: *Korelacija između delinkvencije i viktimizacije među školskom decom*

Tematska sesija 6: Žrtve nasilja: od viktimizacije do osnaživanja

Moderatorica: prof. dr Mirjana Dokmanović

Radni jezik: srpski

- Prof. dr Mirjana Dokmanović, Fakultet za evropske pravno-političke studije, Univerzitet EDUCONS, Novi Sad, Srbija: *Posedovanje vatrenog oružja i nasilje u porodici u Srbiji*
- Dr Zorica Mršević, Institut društvenih nauka Beograd, Srbija, Mr Svetlana Janković, Institut za strategijska istraživanja, Srbija: *Primena principa lokalnog vlasništva: od viktimizacije do osnaživanja žena*
- Jelena Tadžić, Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), Srbija: *Integrisani odgovor na nasilje nad ženama u porodici i partnerskim odnosima u Srbiji*
- Jelena Grujić, MA, Univerzitet EDUCONS, Novi Sad, Srbija: *Viktimizacija starih lica nasiljem u Republici Srbiji - empirijsko istraživanje na teritoriji opštine Novi Sad u periodu od 2006. godine do 2015. godine*

16.00 – 16.30 **Zatvaranje konferencije**

Programski odbor VII godišnje konferencije VDS

- Prof. dr Alenka Šelih, profesorka emerita na Pravnom fakultetu Univerziteta u Ljubljani i članica Slovenske akademije nauka i umetnosti (Slovenija)
- Prof. dr Jaishankar Karuppanan, profesor na Raksha Shakti University (Indija) i glavni i odgovorni urednik časopisa International Journal of Cyber Criminology i International Journal of Criminal Justice Sciences
- Prof. dr Janice Joseph, profesorka na Richard Stockton College of New Jersey (SAD)
- Prof. dr Robert Peacock, profesor i šef na Department of Criminology, University of the Free State, Bloemfontein (Južna Afrika)
- Prof. dr Natti Ronel, profesor na Department of Criminology, Bar-Ilan University (Israel)
- Prof. dr Oliver Bačanović, redovni profesor i dekan Fakulteta za bezbednost, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“, Skoplje (Makedonija)
- Dr Uglješa Zvekić, Bivši Ambasador Republike Srbije pri Ujedinjenim Nacijama i drugim međunarodnim organizacijama u Ženevi, Predsednik Generalne Skupštine Svetske organizacije za intelektualnu svojinu (WIPO) i predsedavajući Ekonomske Komisije UN za Evropu (UNECE) od 2011. do 2013. godine, naučni savetnik i gostujući profesor na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu, Pravnom fakultetu Univerziteta Roma Tre u Rimu, Škole uprave, Slobodni Univerzitet društvenih nauka (LUISS), Rim, Vodeći savetnik, Globalna inicijativa protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (GI), Ženeva
- Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, redovna profesorka na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju Univerziteta u Beogradu, direktorka Viktimološkog društva Srbije i bivša predsednica Evropskog udruženja za kriminologiju
- Prof. dr Slobodnka Konstantinović-Vilić, redovna profesorka Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu u penziji
- Prof. dr Mirjana Dokmanović, vanredna profesorka na Fakultetu za evropske pravno-političke studije, Univerzitet Educons, Novi Sad
- Dr Ivana Stevanović, viša naučna saradnica i direktorka u Institutu za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu, predsednica Centra za prava deteta i članica Saveta Vlade RS za prava deteta

Organizacioni odbor VII godišnje konferencije VDS

- Prof. dr Slobodan Savić, redovni profesor na Medicinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu i predsednik Viktimološkog društva Srbije, Srbija

- Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, redovna profesorka na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju Univerziteta u Beogradu i direktorka Viktimološkog društva Srbije
- Dr Sanja Čopić, naučna saradnica u Institutu za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu i predsednica Upravnog odbora Viktimološkog društva Srbije
- Jasmina Nikolić, rukovoditeljka Službe za žrtve Viktimološkog društva Srbije *VDS info i podrška žrtvama*
- Bejan Šaćiri, istraživač i koordinator u Viktimološkom društvu Srbije

PLENARNE SESIJE

Plenarna sesija 1: Bezbednost i viktimizacija: Izazovi društvenog reagovanja i zaštite žrtava

Pravna zaštita žrtava terorizma u Srbiji – dometi i moguća unapređenja

Prof. dr Nataša Mrvić-Petrović

Institut za uporedno pravo i Pravni fakultet Univerziteta Union, Beograd, Srbija

U radu se objašnjavaju specifičnosti pravne zaštite žrtava terorizma u Srbiji. Zaštita se obezbeđuje u okviru krivično pravnog sistema, kroz parnični postupak i korišćenje prava iz zdravstveno-socijalne zaštite. Postoje posebna pravila o odgovornosti države za štetu koju trpe žrtve terorizma i političkog nasilja uopšte. Obim garantovanih prava je visok u poređenju sa germanskim, romanskim i nordijskim državama, kao i državama u regionu. Na primer, garantuje se pravo na naknadu cele pretrpljene štete (materijalne i nematerijalne) kroz sudski postupak uz zdravstveno-invalidsku i socijalnu zaštitu. Međutim, žrtve terorizma teško mogu ostvariti pravo na pristup pravdi i naknadu štete od učinioaca. Takođe, žrtve retko ostvaruju pravo na naknadu štete od države, jer ne mogu dokazati da su žrtve politički motivisanog nasilja, pogotovu kada učinilac nije identifikovan niti je vođen krivični postupak. Zaštita prava žrtava u praksi nije delotvorna i zbog toga što žrtve terorizma nisu izdvojene po svom pravnom statusu u odnosu na druge žrtve kriminaliteta ili korisnike socijalne zaštite, a pored toga ne postoji posebna služba za brzo zbrinjavanje, podršku i pravnu pomoć žrtvama terorizma niti drugi organizaciono-materijalni preduslovi za efikasnu primenu postojećeg pravnog okvira. U cilju poboljšanja položaja žrtava autorka predlaže da se osnuje poseban državni fond za naknadu štete žrtvama nasilja i posebni centri i mobilni timovi radi efikasnog zbrinjavanja i brzog obeštećenja, podrške i psiho-socijalne pomoći žrtvama terorizma. Autorka je uverenja da bi na taj način bili smanjeni i mogući problemi u vezi prekogranične viktimizacije, što je važan zadatak koji moraju ispuniti članice Evropske unije.

Lokalna bezbednost i sigurnost – Značaj viktimoloških perspektiva za policiju u zajednici

Prof. dr Gorazd Meško

Fakultet za krivično pravosuđe i bezbednost, Univerzitet u Mariboru, Slovenija

U radu su prikazani nalazi istraživačkog projekta o bezbednosti i sigurnosti u lokalnim zajednicama u Sloveniji (2015-2018), koji su sprovedli istraživači Fakulteta za kriminalistiku i bezbednost Univerziteta u Mariboru. Ovaj projekat, pored perspektiva lokalne bezbednosti i sigurnosti, preispituje nalaze

prethodnog istraživanja o stavovima policajaca prema žrtvama kriminaliteta, policiji u zajednici i krivičnim istragama u slučaju konkretnih krivičnih dela. Sledeći preporuke EFUS, Priručnik Kancelarije UN za droge i kriminal o anketama o viktimizaciji, i pregledom literature o radu policije sa žrtvama kriminaliteta, preliminarno smo testirali neke viktimološke perspektive obezbeđivanja sigurnosti i bezbednosti u lokalnim zajednicama, kao što su iskustva žrtava kriminaliteta sa policijom, posebno u pogledu proceduralne pravde, efikasnosti policije, poverenja u policiju i druge institucije krivičnog sistema nakon doživljene viktimizacije, potom, strah od kriminaliteta, preventivne mere i društveni kapital, spremnost da se saraduje sa policijom i percepcija legitimiteta policije. Rezultati pokazuju da su ljudi, koji su doživeli sekundarnu viktimizaciju kao žrtve kriminaliteta ili svedoci, manje zadovoljni onim što je policija uradila i ukazuju na neadekvatne stavove i ponašanje policajaca prema njima. S tim u vezi, organizovana je diskusija u formi fokus grupe vezano za prevenciju sekundarne viktimizacije, koja je ukazala na probleme sa kojima se suočavaju policajci koji se bave žrtvama različitih vidova kriminaliteta. Najviše pozitivnih promena dogodilo se u radu sa žrtvama konkretnih krivičnih dela, posebno sa žrtvama trgovine ljudima. U radu je prezentovana i analizirana studija slučaja o radu krivičnih organa sa žrtvama trgovine ljudima, jer policija u ovim slučajevima blisko saraduje sa nevladinim i drugim organizacijama kako bi se pomoglo žrtvama i obezbedila im se neophodna podrška i zaštita. Njihovi napori da žrtve ostvare svoja prava i da se izade u susret njihovim potrebama, kao i da se pruže odgovarajuće usluge od strane policije, mogu da posluže kao primer drugim policajcima koji se bave žrtvama kriminaliteta svakog dana. Odgovarajuća obuka za obavljanje poslova i supervizija policijskih službenika su neophodni kako bi se održao visok kvalitet njihove interakcije sa žrtvama kriminaliteta, naročito kada su u pitanju mladi, stigmatizovani i stariji ljudi. Iskustva sekundarne viktimizacije imaju negativan uticaj na percepciju legitimiteta policije i izazivaju razočaranje kod žrtava vezano za profesionalizam krivičnog sistema.

Migrantska i izbeglička kriza - viktimološki aspekti

Prof. dr Oliver Bačanović

Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“ - Bitola, Republika Makedonija

U okviru kratkog uvoda ukazaće se na okolnosti i uzroke koji su doveli do najvećeg migrantskog i izbegličkog talasa posle Drugog svetskog rata i izazvali tzv. Evropsku migrantsku ili izbegličku krizu, kao i na viktimizaciju koja je sa njom povezana. Složenost migrantske i izbegličke krize uslovljava i složenost i raznovrsnost oblika viktimizacije kojoj su migranti ili izbeglice izloženi (kao

potencijalne i/ili stvarne žrtve), i to kao pojedinci, porodice, entiteti ili grupe (etničke, kulturološke, verske, nacionalne i druge), polazeći od zemalja porekla, preko zemalja tranzita, pa sve do onih koje predstavljaju krajnu destinaciju. Odatle je proizašla i potreba da se, pre svega, migranti i izbeglice prepoznaju kao posebne i veoma ranljive kategorije žrtava, da se načini pokušaj da se utvrde njihove osnovne karakteristike, kao i da se izvrši odgovarajuća klasifikacija oblika viktimizacije kojima su ove žrtve izložene. Sledeće pitanje koje je predmet je kakve su posledice viktimizacije i kako na njih reaguje, pre svega Republika Makedonija (čija su iskustva posebno proučavana), ali i zemlje duž tzv. Balkanske rute, kao i zemlje krajnje destinacije (pre svega one koje su bile najeksponiranije u toku ove krize, a ujedno su i članice EU). U vezi sa tim, biće analizirana politika integracije migranata i izbeglica kao deo migrantske politike EU, kao i njena implementacija. U tom kontekstu, neke zemlje članice Evropske unije su pokrenule pitanje preispitivanja, čak i osnovnih principa migrantske politike, što je upravo posledica ove krize. Na kraju, autor iznosi svoja zapažanja i predloge, zalažući se za koncept upravljanja migrantskom i izbegličkom krizom koja bi bila zasnovana na prepoznavanju migranata i izbeglica kao žrtava i, posledično, na poštovanju njihovih ljudskih prava i sloboda. Tražeći odgovore na pitanja koja su predmet ovog rada, autor je koristio kako relevantnu literaturu iz ove oblasti, tako i druge izvore, pre svega sekundarne izvore podataka (kao što su podaci Ministarstva unutrašnjih poslova, nekih međunarodnih organizacija koje rade na ovoj problematici i slično), ali i podatke do kojih se došlo intervjuima sa predstavnicima makedonskog Crvenog krsta (generalni sekretar i sekretar skopske organizacije Crvenog krsta), granične policije, narodnog pravobranioca, Helsinškog komiteta za ljudska prava Republike Makedonije i Međunarodne organizacije za migracije (IOM-Kancelarija u Skoplju). Uz to, autor je tokom perioda od godinu dana, učestvovao na nekoliko značajnih međunarodnih naučnih i stručnih konferencija, koje su održane u Republici Makedoniji, a koje su bile posvećene pitanju migrantske i izbegličke krize. Konferencije su organizovali MANU, Ministarstvo spoljnih poslova Republike Makedonije, Fakultet za bezbednost-Skoplje i druge institucije i organizacije. Učesnici konferencija bili su predstavnici relevantnih državnih organa, institucija, organizacija civilnog društva, naučne zajednice i slično, a autor je na njima imao aktivno učešće, dajući svoje ocene, sugestije i predloge, koji su aktuelizovani, prikazani i analizirani u ovom radu.

Plenarna sesija 2: Pomoć i podrška žrtvama

Analiza prava žrtava i usluga za žrtve u Srbiji i njihove usklađenosti sa Direktivom Evropske unije 2012/29/EU

Dr An Verelst

Evropska podrška žrtvama, Belgija

Levent Altan

Evropska podrška žrtvama, Belgija

Organizacija Evropska podrška žrtvama zajedno sa Svetskom bankom i zainteresovanim akterima u Srbiji sprovodi analizu usklađenosti zakonodavstva i prakse Srbije sa Direktivom Evropske unije o uspostavljanju minimalnih standarda o pravima, podršci i zaštiti žrtava kriminaliteta (2012/29). Analiza je sprovedena putem anketa sa službama za podršku žrtvama, pregledom zakonodavstva i mapiranjem postojećih praktičnih i institucionalnih programa. Projekat je obuhvatio i rad na obezbeđivanju dijaloga između zainteresovanih strana i rezultirao preporukama za poboljšanje zakonodavstva i prakse u Srbiji u cilju uspostavljanja sveobuhvatnog sistema službi za podršku žrtvama. U okviru ove prezentacije ukazaće se na neke od glavnih nalaza analize usklađenosti sa Direktivom EU i to vezano za specifične teme kojima se Direktiva bavi, kao što su podrška žrtvama, pružanje informacija, obuka i zaštita. U celini, ova analiza je pokazala da postoji osnova za ispunjavanje minimalnih standarda EU. Međutim, analiza je takođe otkrila praznine u zakonodavstvu i praksi, slabosti u koordinaciji, nepotrebno dupliranje i nejednakosti u pružanju usluga. Analiza je istakla i obećavajuću saradnju i dobre prakse u Srbiji. Oslanjajući se na dobre prakse pružanja podrške žrtvama u različitim zemljama članicama EU, neke preporuke date u izveštaju biće opisane tokom prezentacije.

Praktična procena potreba žrtava: Uvod u najnovije metodologije

Ilse Vande Walle

međunarodna trenerica i konsultantkinja specijalizovana za podršku deci i mladima žrtvama kriminaliteta, Belgija

Šta je potrebno žrtvama? Ovo pitanje se može često čuti prilikom pružanja podrške žrtvama kriminaliteta ili katastrofa. Generalni stav o tome je jasan. Žrtvama je potrebna pomoć, prvenstveno od strane stručnjaka, i to što je pre moguće nakon što se događaj desio. Ali, da li je to tačno? Najnovija istraživanja pokazuju da se većina žrtava, bez obzira da li su u pitanju odrasli ili deca, oporavi na prirodan način, uz pomoć osoba iz svog okruženja. Sa druge strane, istraživanja takođe pokazuju da žrtve žele da budu prepoznate: one smatraju veoma važnim da budu kontaktirane i da im se ponudi podrška od strane organizacija poput službi za podršku žrtvama. Ali, kako ćemo naći dobar balans da, kao pružaoci podrške žrtvama, damo žrtvama ono što im treba? Na bazi najnovijih istraživanja i svakodnevne prakse službe za podršku žrtvama, autorka

je razvila projekat za poboljšanje procene potreba žrtava. Takođe su razvijeni priručnik, obuka i materijal za obuku. U ovom radu će biti predstavljena i razmatrana najnovija istraživanja, potrebe žrtava i alatka za procenu potreba žrtve.

Raditi za žrtve: Kanadski federalni ombudsman za žrtve kriminaliteta

Sue O'Sullivan,

Federalna ombudsmanka za žrtve kriminaliteta, Kanada

Kancelarija Federalnog ombudsmana za žrtve kriminaliteta u Kanadi oformljena je 2007. godine kako bi se obezbedila pomoć žrtvama kriminaliteta i njihovim porodicama. U svojoj video prezentaciji, autorka će govoriti o ulozi i mandatu njene kancelarije, kao i o tome šta ona čini kako bi ohrabрила federalnu vladu da poboljša programe, politike, zakone i usluge za žrtve kriminaliteta u Kanadi. Kancelarija kanadskog Federalnog ombudsmana za žrtve kriminaliteta radi na pružanju pomoći žrtvama, kako na individualnom, tako i na kolektivnom nivou. Na individualnom nivou, Kancelarija se bavi zahtevima i žalbama žrtava i drugih građana Kanade na federalne programe, zakone, politike ili usluge. Takođe, žrtvama koje se obrate kancelariji, obezbeđuju se informacije o dostupnim resursima u njihovoj zajednici. Na kolektivnom nivou, autorka pomaže svim žrtvama kriminaliteta u Kanadi kroz davanje preporuka federalnoj vladi o tome kako da unapredi zakone, politike i usluge za žrtve, kako bi se što adekvatnije zadovoljile potrebe žrtava. Autorka će takođe pričati o mestu ombudsmana u federalnom kontekstu, mandatu njene kancelarije i vrstama uticaja koji njen rad ima na žrtve. Takođe će podeliti informacije o najnovijim dostignućima u razvoju prava žrtava na federalnom nivou u Kanadi i svojim aktivnostima na međunarodnom planu.

Plenarna sesija 3: Viktimizacija, osnaživanje i oporavak

Postajanje žrtvom – između primarne i sekundarne nemoći: implikacije za oporavak

Prof. dr Natti Ronel

Odsek za kriminologiju, Bar-Ilan Univerzitet, Izrael

Glavni cilj ovog rada je da analizira jedinstvenu fenomenologiju pojedinaca koji su preživeli viktimizaciju, i da ukaže na način njihovog oporavka, po imenu Graceway. Osnovna pretpostavka je da su povređujući događaji i iskustva, bilo da se radi o jednom ili više događaja, uvek nametnuti žrtvama, koje nikada ne biraju da budu povređene. Zbog niza razloga, preživeli nisu mogli da izbegnu da

pretrpe štetu, bilo direktnu ili indirektnu. Dok je povreda/šteta spoljašnje iskustvo, viktimizacija je lično iskustvo, iskustvo o sebi. Ovo iskustvo uključuje dvostruku nemoć nad procesom postajanja žrtvom: 1. Primarnu nemoć nad štetnim događajem/ima; 2. Sekundarnu nemoć nad uticajem događaja na njihov život nakon što se desio. Primarna nemoć je svojstvena samoj viktimizaciji. Ona leži u prošlosti i nemoguće ju je promeniti. Iako je to iskustvo veoma neprijatno, ono se mora, u cilju oporavka, prihvatiti kao činjenica iz prošlosti. Sekundarna nemoć se uglavnom manifestuje kao reakcija preživelog na primarnu nemoć. U procesu postajanja žrtvom, preživeli prihvata identitet koji je okarakterisan nizom pokušaja da se različitim reakcijama prevaziđe osnovna nemoć. Ove reakcije mogu imati negativan uticaj na svakodnevni život preživelih. Takve reakcije mogu ograničiti i naškoditi odnosima preživelih sa drugima, sa samim sobom, sa svetom i sa Bogom. Sekundarna nemoć traje od momenta viktimizirajućeg događaja, nastavlja se u sadašnjosti i može da se nastavi u budućnosti. Sekundarna nemoć u sadašnjem trenutku je u fokusu oporavka, koji omogućuje da se ona smanji, tako da se promeni budućnost. Graceway je profesionalni model oporavka sačinjen od 12 koraka, koji naglašava ovaj proces. On upućuje pojedince u proces oporavka u način života koji uključuje interpersonalne, intrapersonalne i spiritualne (duhovne) aspekte, sve u cilju prihvatanja primarne nemoći i postepenog oslobađanja od sekundarne nemoći. U početku, on pruža preživelim različita praktična rešenja koja povećavaju njihovu unutrašnju snagu i omogućavaju im da prevaziđu sekundarnu nemoć. Potom, kao spiritualni, nereligijski model samopromene koji je zasnovan na veri, Graceway usmerava preživele u pravcu smislenog duhovnog života.

Burkini debata, radikalizacija i sloboda ne(oblačenja): Osnaživanje ili viktimizacija?

Prof. dr Nina Peršak

Univerzitet u Gentu, Pravni fakultet, Gent, Belgija

Poznato je da je strah od terorizma i radikalizacije nedavno podstakao usvajanje mnogih punitivnih zakona i zabrana u Evropi. Jedna od tih mera je i nedavna zabrana burkinija, odnosno zabrana nošenja kupaćeg kostima preko celog tela na plaži, koja je uvedena u Francuskoj, na Kipru, Sardiniji, a razmatrana je i u mnogim drugim zemljama, uključujući Belgiju. Cilj rada je da se osvrne na nedavne medijske debate o ovoj temi i da ispita logiku, opravdanja i druga normativna razmatranja koja stoje iza zabrane burkinija. Prvo će se razmotriti kolika je verovatnoća da terorizam i radikalizacija mogu da budu pod uticajem ovakvih društvenih reakcija, i na koji način. Iako se mora priznati da je pretnja od terorizma svakako realna u zemljama poput Belgije, ipak se može

raspravljati o tome da je borba protiv društvenih strahova i frustracija, kroz uvođenje zabrane muslimankama da se kupaju u burkiniju, pogrešna društvena reakcija sa eventualno neželjenim posledicama. Dalje, razmotriće se mogućnost i uspeh korišćenja zabrane burkinija u osnaživanju muslimanki i menjanju mentaliteta žena iza vela (pretpostavlja se da ovo drugo često predstavlja ugnjetavanje i ponižavanje žena), uz oslanjanje na društveno-pravna i socijalno-psihološka istraživanja. Može li se „napredak,, ili “oslobađanje žena“ postići time što će im se govoriti kako da se oblače, tačnije, insistirajući na skidanju garderobe? Na kraju, razmotriće se rasprava u medijima na ovu temu (u Francuskoj, Belgiji i Ujedinjenom Kraljevstvu) i skrenuti pažnja na karakteristike određenih vrsta medijskog diskursa (uključujući i neka huškačka ućutkivanja), kao i na potencijalne snage novih medija.

Posttraumatski rast nakon izlaganja terorističkim događajima kod izraelskih majki

Prof. dr Mally Shechory Bitton

Odsek za kriminologiju, Ariel Univerzitet, Izrael

Na ideju da stresni događaji ili životne krize mogu da dovedu do pozitivne promene ličnosti nailazi se još u antičkoj književnosti, filozofiji i religiji. Pa ipak, tek u poslednje dve decenije, u skladu sa trenutno preovlađujućim pozitivnim teorijama psihologije, Tedeschi i Calhoun (1996) su predložili pojam posttraumatski rast (PTR). Posttraumatski rast se odnosi na iskustvo pozitivne psihološke promene koja se ogleda u tome kako preživeli vide sebe, odnos sa drugima i kakva im je životna filozofija, a koja proizilazi iz njihovih pokušaja da se nose sa traumom i njenim posledicama. Povezanost između posttraumatskog rasta i posttraumatskog stresnog poremećaja je sagledana na različite načine. Oni koji veruju da je visok nivo stresa preduslov za javljanje posttraumatskog rasta, smatraju da je u pitanju pozitivna veza. S druge strane, oni koji smatraju da je posttraumatski rast rezultat uspešnog prevladavanja traume i njenih negativnih psiholoških posledica, smatraju da je u pitanju negativna veza. Pojedini istraživači nisu pronašli nikakvu vezu između PTSP-a i PTR-a. Najzad, postoje istraživači koji ističu da postoji krivolinijska povezanost, i da su pojedinci sa najvišim nivoom PTR-a izloženi srednjem nivou stresa. S obzirom na oprečne podatke u literaturi o odnosu između PTR-a i PTSP-a, ova studija ima za cilj da proširi znanje o povezanosti posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP), posttraumatskog rasta (PTR) i strategija prevladavanja kod izraelskih majki izloženih stalnim raketnim napadima. Pa tako, ispitana je povezanost između post-traumatskog stresnog poremećaja (PTSP), posttraumatskog rasta (PTR) i strategija prevladavanja kod izraelskih majki u situacijama kontinuirane izloženosti raketnim projektilima.

Upitnici su distribuirani tokom 2009. godine (jun-novembar). Stotinu i pedeset dve majke iz zapadnog Negeva u Izraelu je učestvovalo u ovom istraživanju. Rezultati pokazuju da su produženi raketni napadi ostavili traga kod ispitanica, čak i u situacijama kada nisu bile pogođene ili povređene. Utvrđena je pozitivna korelacija između PTSP-a i PTR-a. Ispitani su efekti posredovanja i moderacije za emotivno i na problem usmereno prevladavanje. Rezultati pokazuju da strategije prevladavanja koje su usmerene na problem posreduje između PTSP-a i PTR-a; viši nivo PTSP-a utiče na pojačanu upotrebu strategija prevladavanja koje su usmerene na problem, a samim tim povećava posttraumatski rast.

Plenarna sesija 4: Viktimizacija i zaštita žrtava: iskustva različitih zemalja

Učešće žrtava u krivičnom pravnom sistemu: Ponovna procena uticaja pisane izjave žrtve o uticaju krivičnog dela na nju

Prof. dr Chadley James

Odeljenje za kriminologiju, California State Univerzitet, Fresno, SAD

Stara izreka da su žrtve zaboravljeni akteri u krivičnom pravnom sistemu izgleda više ne važi. Danas, prava žrtava omogućuju im učešće u različitim fazama krivičnog postupka. Najznačajniji oblik učešća je davanje pisane izjave žrtve o uticaju krivičnog dela na nju u fazi donošenja odluke o krivičnoj sankciji u krivičnom postupku. Međutim, primena ovih izjava je izazvala debatu o tome ko zapravo ima koristi od toga: žrtva? Ili, krivičnom pravni sistem? Istraživanja su pokazala da emotivno obojeno davanje izjave o uticaju krivičnog dela na žrtvu može dovesti do izricanja strože sankcije, ali da, sa druge strane, nimalo ili sasvim malo doprinese osećaju zadovoljstva žrtve i njenom oporavku od traumatičnog događaja nakon izlaska iz sistema. Uprkos dokazima koji ukazuju na to da pisana izjava žrtve o uticaju krivičnog dela na nju ne postiže ono što se želi, neophodnim se čini njeno ponovno razmatranje. U radu se analizira proces stvaranja i davanja pisane izjave žrtve o uticaju krivičnog dela na nju, i tvrdi se da krivičnom pravni sistem ima koristi od njene upotrebe. S obzirom da će pisane izjave žrtve i dalje da se koriste, u radu su predstavljena potencijalna rešenja od kojih žrtve mogu imati koristi prilikom davanja izjave. U tom smislu, ukazuje se na neophodnost bolje pripreme i pružanje pomoći žrtvi tokom procesa, što bi, verujemo, doprinelo tome da ove izjave imaju veći viktimološki značaj.

Re-viktimizacija od strane medija: Zalaganje za odgovorno novinarstvo zasnovano na dužnoj pažnji u Africi

Sarah Simons

članica Izvršnog odbora Svetskog viktimološkog društva, Univerzitet u Kardifu, Fakultet društvenih nauka, Vels, Ujedinjeno Kraljevstvo

U „globalnom selu“, mediji imaju ključnu ulogu u prikupljanju i širenju informacija na svim nivoima. Današnja globalizovana priroda štampanih i elektronskih medija olakšava brzi prenos loših i dobrih vesti širom sveta. Osim toga, konzumacija medijskih sadržaja više nije jednosmerna, gde novinari upakuju svoju interpretaciju činjenica u program koji publika pasivno prati. Danas svetska internet mreža omogućava interaktivne, mobilne i jeftine platforme 'novih medija', kao što su Twitter, Facebook, itd., preko kojih globalna publika može da učestvuje u prikupljanju i širenju sadržaja, trenutnim postavljanjem slika i priča na sajtovima medija, sa bilo kog mesta u svetu. Ipak, i u kontekstu automatizovanih medijskih mreža, izazov filtriranja informacija koje stignu pre emitovanja na mreži ili pre izveštavanja uživo, i dalje ostaje profesionalni etički izazov za redakcije, kao i odgovornost koju novinari ne mogu ignorisati. Poslednjih godina, sve veći broj tužbi za klevetu zbog komentara na društvenim mrežama i tužbi za klevetu protiv tradicionalnih medija, svedoči o potencijalno ozbiljnim i skupim posledicama lažnog prikazivanja činjenica od strane medija. Očekuje se da svaka institucija postupa u skladu sa univerzalnim smernicama u pogledu tretmana onih koji su pogođeni kriminalitetom. Takvi instrumenti su, na primer: *Deklaracija o osnovnim principima pravde za žrtve kriminaliteta i zloupotrebe moći* i *Osnovna načela i smernice Ujedinjenih nacija u vezi sa pravom na pravni lek i reparacije za žrtve teških kršenja međunarodnih ljudskih prava i ozbiljnih kršenja međunarodnog humanitarnog prava*. U radu će se ukazati i na neke dileme vezano za slučajeve u kojima su mediji možda odstupili od svog profesionalnog ponašanja, pokazujući tako nepoštovanje prema dostojanstvu žrtava, ugrožavajući sigurnost, fizičko i psihičko blagostanje pojedinaca i zajednica. Na uzorku novinskih izveštaja dostupnih na internetu vezano za događaje povezane sa terorizmu u Africi, ilustrovaće se kako mediji mogu da dovedu do reviktimizacije ljude, koji su prethodno iskusili povređujuće efekte kriminalnih događaja. U predstavljanju ovih činjenica, namera je da se istakne specifičnost mehanizama putem kojih novinari mogu da pomognu u smanjenju vulnerabilnosti (potencijalnih) žrtava obuhvaćenih njihovim pričama. Ova prezentacija se zalaže za odgovorno novinarstvo u Africi.

Međusobna podrška za žrtve terorizma iz drugih država: Lekcije naučene u Velikoj Britaniji nakon napada 11. septembra 2001. godine u Sjedinjenim Američkim Državama i napada u Parizu

Jelena Watkins, MA

Organizacija Trauma Care, Ujedinjeno Kraljevstvo

Čini se da teroristički napadi izbijaju sve češće u današnjem vremenu globalnih promena. Za one koji su direktno pogođeni, oporavak od traume nakon takvih napada može da potraje ceo život, ako se ikada dogodi. Traumatične reakcije postaju još teže kada su ljudi viktimizirani u stranoj zemlji, jer se često suočavaju sa dodatnim pravnim, političkim, kulturološkim i finansijskim poteškoćama. Ovaj rad se bavi različitim oblicima međusobne podrške, kao efektivnog oblika podrške licima iz drugih država pogođenih terorističkim napadima izvan svoje zemlje. Međutim, uspostavljanje grupa podrške za žrtve terorizma nije bez izazova, na šta će se u radu ukazati. Fokus rada je na dva glavna međunarodna incidenta koja su pogodila britanske državljane, od kojih prvi čine napadi u SAD 11. septembra 2001. godine. U tim napadima poginulo je 67 britanskih državljana i još nekoliko drugih koji su preko porodičnih veza povezani sa Velikom Britanijom. Kao jedna od ožalošćenih rođaka, autorka je aktivno učestvovala u organizovanju podrške u Velikoj Britaniji nakon ovih napada. Drugi međunarodni incident čine napadi u Parizu, koji su se dogodili 13. novembra 2015. godine, a uloga autorke ovog rada se, kao psihoterapeutkinje koja se bavi traumom, ogledala u pružanju usluga podrške u saradnji sa službom za žrtve, a uz finansijsku podršku Ministarstva pravde. Takođe, autorka je bila osnivačica i voditeljka grupe za međusobnu podršku za preživjele iz Velike Britanije. Uprkos uočenim koristima i izraženim željama ljudi za dobijanjem ove vrste podrške, upostavljanje takvih grupa je i dalje *ad hoc*, a ne sistematski planirana usluga podrške u Velikoj Britaniji. Namera autorke je da se podigne svest o vrednosti i značaju međusobne podrške za žrtve terorizma, posebno u slučajevima složenijih problema, kao u slučaju žrtava terorizma koje su viktimizirane u drugim državama.

TEMATSKE SESIJE

Sistem merenja lokalne bezbednosti u cilju policijske efikasnosti: Predlog za bolju globalnu borbu policije protiv kriminaliteta, nereda i viktimizacije

Kjell Elefalk

Međunarodni menadžer i policijski konsultant, Kompanija Trygghet and Management, Švedska

Cilj ovog rada je da prikaže novi mogući pristup zadacima koji se odnose na veću efikasnost policije u borbi protiv kriminaliteta i viktimizacije. Nažalost, ovi pristupi nisu uobičajeni u policijskim službama u svetu, naprotiv, vrlo su retki. Svaka policijska služba mora da preispita postojeću unutrašnju paradigmu rada policije, ali je, nažalost, svega par razrađenijih koncepata te vrste u svetu. Pod izazovima se podrazumeva niz faktora koji utiču na upravljanje radom policije u celini, a posebno radom policije u zajednici u borbi protiv viktimizacije. Kako se meri učinak policije u pružanju usluga u zajednici? Kako policija može da poveća uticaj javnosti na usluge policije u zajednici? Na koji način policija meri stvarnu stopu kriminaliteta i viktimizacije? Nema sumnje da je širom sveta preduzeto niz inicijativa u oblasti javnog uticaja, posebno u kontekstu rada policije u zajednici, ali je svega njih par sprovedeno sistematski, pažljivo i sa pogledom u budućnost. Dopuniću svoju hipotezu konkretnim primerima iz Švedske poslednjih decenija i sa nekoliko ilustracija iz mog rada u Albaniji u periodu 2012-2015. godine. Istovremeno ću pokušati da dam odgovore na ova postavljena pitanja, koji su manje-više tek u začetku. Počnimo sa principima Ser Robert Peel-a, tzv. legendarnog osnivača moderne policije, koja je uvedena pre skoro dve stotine godina. Čitajući principe, možemo primetiti, barem po mom mišljenju, da je jedan od principa ako ne i potpuno zaboravljen, onda bar nikada sistematski ostvaren u policijskoj službi danas. „*Test efikasnosti policije je odsustvo kriminaliteta i narušavanja javnog reda, a ne vidljivi dokaz policijske akcije u radu na njihovom rešavanju.*“ Po mom savremenom tumačenju, Peel veruje da policija mora metodički u određenim vremenskim intervalima da meri obim kriminaliteta, viktimizacije, problema i narušavanja javnog reda i mira. Primarni cilj rada je da predstavi radni metod zasnovan na informacijama kako bi se poboljšala prevencija kriminaliteta, posebno od strane policije, potom, kako bi se smanjila izloženost različitim oblicima kriminaliteta, uključujući strateški kriminalitet, viktimizacija i povećale šanse za podizanje nivoa bezbednosti za sve koji žive u lokalnoj zajednici. Ovaj radni metod je isproban u švedskoj policiji i albanskoj državnoj policiji tokom poslednje decenije. Glavni instrument je analiza bezbednosne situacije, uključujući stvarnost stopu kriminaliteta u lokalnim zajednicama kroz ispitivanje njihovih stanovnika.

Uloga službe za pomoć žrtvama u ostvarivanju njihovih prava tokom krivičnog postupka: Slučaj Albanije

Jeta Shkurti

Vrhovno tužilaštvo Albanije, Kancelarija za pomoć žrtvama kriminaliteta, Albanija

Bilo kada i na bilo kom mestu, kada je neko u teškoj psihološkoj, socijalnoj i ekonomskoj situaciji koja je rezultat nekog krivičnog dela, nudi mu se pomoć na neki način. Pre 30 godina, u Sjedinjenim Američkim Državama ova vrsta pomoći je bila potrebna i odlučeno je da se ona institucionalizuje kroz zakonske mehanizme. I u Albaniji je došao dan da ustavni organ nadležan za vođenje krivičnih postupaka odluči da uspostavi Kancelariju za pomoć žrtvama kriminaliteta. Ljudi, nekada zaboravljeni od strane pravosudnog sistema, kao što su maloletne žrtve ili osobe s invaliditetom, žrtve nasilja u porodici, žrtve seksualne eksploatacije, trgovine ljudima i terorizma, sada imaju kancelariju koja pruža informacije i savete o njihovim pravima u krivičnom postupku. U fokusu Vrhovnog tužilaštva Albanije je do sada bila pomoć maloletnim žrtvama, prisustvo psihologa tokom njihovog saslušanja ili tokom aktivnosti u slobodno vreme, njihovo uključivanje u svakodnevni život maloletnika i u aktivnosti koje doprinose njihovoj resocijalizaciji. Takođe, fokus je bio i na uspostavljanju odnosa saradnje sa neprofitnim organizacijama i dostupnim državnim službama u okviru pravosudnog sistema, koje, pro bono, pružaju usluge psihološke, socijalne i zdravstvene pomoći i podrške žrtvama. Cilj ovog rada je da se podigne svest o ulozi kancelarije za pomoć žrtvama tokom krivičnog postupka, kao važnom faktoru u ostvarivanju njihovih prava. Kao što je predviđeno u nedavno usvojenom Zakonu o organizaciji i funkcionisanju tužilaštva u Republici Albaniji, Kancelarija za pomoć žrtvama kriminaliteta je predviđena kao sektor pomoći pojedincima sa posebnim statusom i ima za cilj da proširi mrežu saradnje sa svim zainteresovanim subjektima pravosudnog sistema u cilju zadovoljenja očekivanja žrtava kriminaliteta kroz uključivanje njihovih potreba i zahteva u samom procesu.

Indikatori, istraživanja i rezultati projekta MARGIN: Bavljenje nesigurnošću u marginalizovanim područjima

Dr Filippo Balistreri

Euro Crim, Centar za istraživanje, trening i konsultacije, Firenca, Italija

Rad ima za cilj da predstavi do sada ostvarene rezultate projekta MARGIN. Transnacionalno i multisektorsko istraživanje o percepcijama (ne)sigurnosti kod

različitih demografskih grupa i grupa žrtava finansirano je u okviru Programa Evropske unije Horizon 2020 i uključuje sedam vodećih istraživačkih institucija iz oblasti društvenih nauka iz pet država Evropske unije (Španije, Italije, Francuske, Velike Britanije i Mađarske). Opšti ciljevi MARGIN projekta su: 1) da se identifikuju, validiraju i analiziraju faktori koji utiču na opštu i ličnu percepciju nesigurnosti; 2) da se analizira odnos između društveno-ekonomske nejednakosti, viktimizacije i kriminaliteta: istraži uticaj nesigurnosti kod različitih demografskih i socio-ekonomskih grupa. Analizirajući podatke o kriminalitetu i viktimizaciji u pet država, u okviru MARGIN projekta identifikovano je niz demografskih, socio-ekonomskih i socio-geografskih varijabli koje utiču na percepciju nesigurnosti. Na osnovu toga, u okviru projekta je razvijena i validirana tematska anketa, putem koje će moći da se proceni uticaj ovih varijabli na percepciju nesigurnosti. U julu 2016. godine je otpočelo kvantitativno istraživanje primenom ove ankete na uzorku od 15629 građana u Italiji, pri čemu su podaci prikupljeni putem kompjuterski asistiranog telefonskog intervjuisanja, uz korišćenje dva plana korekcije: popunjavanjem ankete na internetu. Populacioni okvir su činile tri podgrupe: a) italijanske opštine koje imaju između 50000 i 199999 stanovnika; b) italijanske opštine sa više od 200000 stanovnika; c) četiri glavne italijanske opštine. Prve dve podgrupe su uzorkovane primenom proporcionalnog kriterijuma, dok je u slučaju treće podgrupe primenjen metod namernog uzorkovanja. Poduzorcji nisu bili sačinjeni od istog broja ispitanika. Sprovedeno je 1000 telefonskih intervjua zahvaljujući bazi podataka brojeva mobilnih telefona, koji je generisan korišćenjem RDD tehnike koja se ogleda u nasumičnom odabiru brojeva telefona. Istraživanje je završeno 17. oktobra 2016. godine. Podaci će biti obrađeni i analizirani u cilju: 1) ispitivanja kros-kulturnog potencijala ankete; 2) obezbeđivanja skupa validiranih indikatora koji omogućavaju procenu nesigurnosti među različitim demografskim i socio-ekonomskim grupama. Produblivanjem razumevanja uzroka nesigurnosti, istraživanje će obezbediti kreatorima politika alat zasnovan na činjenicama za razvoj i procenu strategija usmerenih na bolje suočavanje sa rizicima i povećanje opšte i lične percepcije bezbednosti.

Tematska sesija 2: Viktimizacija i društveni odgovori

Sindrom otuđenja od roditelja kao vrsta emocionalnog zlostavljanja dece razvedenih roditelja

Prof. dr Dragana Batić

Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“ - Bitola, Republika Makedonija

Deca su posebno vulnerabilna na roditeljski razvod budući da se suočavaju sa promenama i gubitkom porodične podrške za vreme razvoda, a mnogi roditelji, pod uticajem stresa, pokazuju smanjeni kapacitet za roditeljstvo. Ono što deci najviše šteti je kada se ona postavljaju u središte roditeljskog konflikta, posebno kada se njihove emocije koriste kao oružje. Iako većina roditelja nauči da komunicira na roditeljskom nivou, ili da, barem ne šteti odnosu deteta sa drugim roditeljem, jedan manji procenat roditelja ostaje u stalnom međusobnom sukobu u kome postoji manipulacija dece i narušavanje odnosa sa drugim roditeljem. U ovom slučaju govorimo o obliku emocionalnog zlostavljanja dece čiji rezultat može biti detetovo privremeno ili trajno odbacivanje drugog roditelja. Cilj rada je prikaz emocionalnog zlostavljanja deteta koje je povezano sa razvodom roditelja i posledice koje deca u tom slučaju trpe. Kod „sindroma otuđenja od roditelja”, dete se podučava da postane neopravdano opsednuto negativnim kvalitetima drugog roditelja, što rezultira ozbiljnim oštećenjem njihovog odnosa. U takvim slučajevima susreti sa drugim roditeljem i njegovom porodicom se kontinuirano ometaju zato što je samo dete istrenirano da ih odbija. Drugi poremećaj, nazvan „sindrom zlonamernog roditelja“, predstavlja ne samo pokušaj otuđenja deteta, već i direktan atak na drugog roditelja, pri čemu se koristi ekstremno ponašanje, kao što je lažno optuživanje za seksualno zlostavljanje deteta. Rezultat svih ovih manipulacija sa decom posle razvoda je konflikt podeljene lojalnosti koja predstavlja najveći stres, budući da se dete stavlja u situaciju da bira stranu koja automatski isključuje jednog od roditelja. Posledice emocionalnog zlostavljanja mogu da budu čak i teže od drugih oblika zlostavljanja, a najveća posledica je potpuni prekid kontakata sa drugim roditeljem, pri čemu se sama deca odriču potrebe i želje za njim. Posledice su formiranje negativne slike o sebi i narušeno samopoštovanje, što se negativno odražava na mentalno zdravlje deteta. Slučajevi emocionalnog zlostavljanja kao rezultata otuđenja se teško prepoznaju, čak i od suda i stručnjaka, koji, na žalost, ponekad pomažu otuđenju zato što ne mogu da poveruju da se deca mogu programirati tako da se okrenu protiv drugog roditelja. S obzirom na velike posledice po decu, ovaj problem zahteva mnogo više pažnje, edukacije i saradnju nadležnih institucija, kao i naučnih istraživanja.

Krivičnopravni, društveni i restorativni odgovor na zločin iz mržnje

Doc. dr Vesna Stefanovska

Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“- Bitola, Republika Makedonija

Zločin iz mržnje se definiše kao krivično delo koje je motivisano predrasudama učinioca prema određenoj grupi ljudi. Zbog ovako pristrasne motivacije, postoje različiti stavovi o upotrebi restorativne pravde kao netradicionalnog i

neformalnog odgovora na zločin iz mržnje. Većina kritika se odnosi na mogućnost sekundarne viktimizacije i (ne)sposobnost učinilaca da se uključe u otvoreni dijalog, s obzirom na duboko ukorenjene stavove i predrasude, koji ne mogu lako da se prevaziđu. Uprkos nekim opasnostima, zagovornici restorativne pravde tvrde da, kada se restorativni pristup zasniva na principima poštovanja, razumevanja, dobrovoljnog i otvorenog dijaloga, izvinjenja i iskrenog kajanja za zločin, on može da dovede do pomirenja, do odgovora na mnoga pitanja i nalaženja rešenja za konkretni događaj. Stoga, restorativna pravda je dobar način za izgradnju mostova interkulturalne tolerancije i integracije, a u cilju minimiziranja negativnih efekata, kada su žrtve pripadnici grupa koje su diskriminisane i u odnosu na koje generacijama postoje predrasude. U prvom delu rada biće razmatrane prednosti i nedostaci primene restorativne pravde u odgovoru na zločin iz mržnje. Drugi deo rada se odnosi na krivičnopравни odgovor na zločin iz mržnje u Republici Makedoniji, shodno kome se predrasude učinioaca uzimaju u obzir kao otežavajuće okolnosti prilikom određivanja kazne. Podaci koji se odnose na prijavljena, optužena i osuđena lica za zločin iz mržnje u 2015. godini pokazuju da najveći deo prijavljenih krivičnih dela nije prepoznat kao zločin iz mržnje, niti su motivi učinilaca smatrani otežavajućim okolnostima od strane predstavnika krivičnog sistema. S druge strane, organizacije civilnog društva zahtevaju stroži tretman i sankcije za učinioce zločina iz mržnje, koji su po svojoj prirodi, pre svega, retributivnog karaktera. U prilog tome, u radu će biti predstavljena tri slučaja zločina iz mržnje koji su se pojavili u pojedinim makedonskim medijima. Ova studija zasnovana je na detaljnom pregledu literature (publikovanih naučnih radova i studija koje se odnose na javne politike) o primeni restorativnih praksi u slučajevima zločina iz mržnje. Kritičkom analizom postojećih rezultata istraživanja u našoj zemlji, rad doprinosi sveobuhvatnijem i informisanom razumevanju ove vrste zločina, a u cilju poboljšanja političkih i praktičnih odgovora na njega. Glavni cilj je da se usvoje i podrže principi restorativne pravde koji su marginalizovani i nisu dovoljno prepoznati od strane makedonskog pravosudnog sistema.

Kad kuća postane zatvor

Doc. dr Danica Vasiljević-Prodanović

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Izvršenje kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni boravi, popularno nazvano „kućni zatvor“, uvedeno je u krivično zakonodavstvo Republike Srbije novelom Krivičnog zakonika iz 2009. godine kao modalitet izvršenja kazni zatvora do jedne godine, a normativni okvir zaokružen je 2014. godine usvajanjem Zakona o izvršenju vanzavodskih sankcija i mera. Popularnost

kućnog zatvora je dovela do značajnog porasta njegove primene za veoma kratko vreme. Prve kazne kućnog zatvora, sa ili bez elektronskog nadzora, su izvršene 2011. godine, da bi tokom 2015. broj kazni primljenih u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija dostigao 1944 slučaja. Prednosti koje je zakonodavac imao u vidu su zaista primamljive: rasterećenje prenaseljenih zavodskih ustanova, smanjenje troškova izvršenja i otklanjanje štetnih efekata kazne zatvora po osuđenog. Međutim, postavlja se pitanje da li lek za „kriminalnu infekciju“ ima i sporedna dejstva? Kad kuća postane mesto izvršenja kazne zatvora, neminovno dolazi do narušavanja atmosfere koja u njoj vlada i relacija između ukućana. Praktično, oni na neki način izdržavaju deo kazne zajedno sa osuđenim. Pravilnikom o izvršenju kućnog zatvora je propisana njihova obaveza da razgovaraju sa poverenikom i informišu ga o kretanju osuđenog, prihvate nenajavljenу posetu poverenika u vreme kada možda odmaraju ili ne žele posetu. Dakle, oni trpe neku vrstu „legalnog narušavanja“ privatnosti, jer od njih nije ni tražena formalna saglasnost za izvršenje kućnog zatvora u njihovom domu. Uticaj na fizičko, psihičko i emocionalno stanje članova domaćinstva može biti posebno značajan kada je reč o deci, koja različito reaguju na događaje u njihovom okruženju. Rad, takođe, ukazuje na praksu primene kućnog zatvora za krivična dela nasilja u porodici, što je u suprotnosti sa odredbama Krivičnog zakona, a neprihvatljivo sa stanovišta zaštite žrtava. U ovakvim okolnostima, članovi domaćinstva koji su žrtve učinioca nasilja bivaju direktno izloženi sekundarnoj viktimizaciji. Cilj ovog rada je da pruži kritičku analizu prakse primene kućnog zatvora u krivičnom pravosuđu Srbije, i ukaže na neke od nedostataka koji mogu dovesti do neželjene viktimizacije članova domaćinstva osuđenog.

Medijacija između žrtve i počinitelja kaznenog djela u Hrvatskoj - model usmjeren na počinitelja?

Dr Anja Mirosljević

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Sa ciljem istraživanja i opisa doživljaja i iskustva s medijacijom između žrtve i maloljetnog počinitelja kroz perspektivu korisnika (žrtava i počinitelja), te ispitivanja i opisa značenja koje korisnici pripisuju iskustvu sudjelovanja u medijaciji, provedeno je istraživanje „Medijacija između žrtve i počinitelja kaznenog djela u Hrvatskoj – perspektive žrtava kaznenih djela i maloljetnika u sukobu sa zakonom“. Primjenjena je kvalitativna metodologija, a podaci su prikupljeni putem intervjua sa 14 žrtava i 17 počinitelja koji su sklopili sporazum na kraju medijacije u Zagrebu i Osijeku. Podaci su obrađeni induktivnom tematskom analizom. Unatoč činjenici da rezultati generalno ukazuju na pozitivna iskustava i žrtava i počinitelja s ovom mjerom, istraživanje

je ukazalo i na negativne slučajeve. Naime, nepoštivanje principa i standarda provedbe ove mjere od strane posrednika dovodi do problema tijekom zajedničkog susreta žrtve i počinitelja, te dovodi do manje restorativnih ishoda od onih koje bismo u skladu s teorijskim postavkama restorativne pravde očekivali. Stoga će se u radu bliže osvrnuti na te slučajeve s ciljem davanja preporuka za program, te diskutovati o tome do koje mjere restorativne prakse adekvatno zadovoljavaju potrebe žrtava. Tako će biti reči o izvorima nezadovoljstva, sekundarnoj viktimizaciji iz perspektive žrtava i počinitelja. Zaključci istraživanja upućuju na važnost poštovanja standarda kvalitete provedbe medijacije između žrtve i počinitelja, stalne do-edukacije i supervizije posrednika.

Tematska sesija 3: Pomoć i podrška žrtvama kriminaliteta i rata

Izazovi i napredak: Psihološka podrška žrtvama ratnog seksualnog nasilja u BiH na nivou okružnih / kantonalnih sudova i tužilaštava

Mirela Mujagić

Kantonalni sud u Bihaću, Bihać, Bosna i Hercegovina

Olga Lola Ninković

Okružni sud u Banja Luci, Banja Luka, Bosna i Hercegovina

Marija Pavlović

Okružno javno tužilaštvo u Istočnom Sarajevu, Bosna i Hercegovina

Ovaj rad koncipiran je tako da prikaže dva aspekta učestvovanja žrtava u pravosudnom procesu: prvi, ulogu žrtve sa dugoročnim posljedicama traumatskog iskustva, s posebnim naglaskom na žrtve ratnog seksualnog nasilja i drugi aspekt, ulogu psihologa u pravosuđu u pružanju podrške žrtvama. U radu će u okviru prvog dijela biti predstavljen dio rezultata istraživanja na temu „Psihosocijalne posljedice traumatskog iskustva ratnog seksualnog nasilja u BiH (1991-1995)“, koje je 2016. godine sprovela Mirela Mujagić, dipl. psiholog, stručni savjetnik u Kantonalnom sudu u Bihaću, na uzorku od 30 žena koje su bile žrtve ratnog seksualnog nasilja. Metodologija ovog istraživanja je kvantitativno – kvalitativnog tipa, te su korišteni polustrukturisani intervjui i ispitivanja upitnicima i skalama procjene. Seksualno nasilje nad ženama događa se u ogromnim razmjerama tokom rata, a za mnoge žrtve patnje se nastavljaju i nakon prekida ratnog sukoba. Psihičke, fizičke i socijalne posljedice ovog brutalnog zločina su dalekosežne i dugotrajne. Odsustvo socijalne podrške, stigmatizacija, stid i sramota, učestali su pratioci života žrtava ratnog seksualnog nasilja, kao i strah za vlastitu sigurnost i nošenje sa

egzistencijalnim životnim problemima. Stoga su ove žrtve nerijetko i socijalno isključene. Rezultati ovog istraživanja pokazat će nam, između ostalog, je li i koliko je socijalnopsihološka podrška važan faktor suočavanja sa traumatskim iskustvom žrtve i formalno pravnim procesuiranjem ratnog seksualnog nasilja. Drugi dio rada prikazuje razvoj uloge psihologa u pravosuđu u BiH kroz predstavljanje i analizu rada odjela za podršku svjedocima u pružanju podrške žrtvama različitih krivičnih djela, s posebnim osvrtom na žrtve ratnog seksualnog nasilja, od uspostavljanja prvih odjela za podršku svjedocima na entitetskom nivou 2010. godine do danas. U proteklih šest godina psiholozi u pravosuđu u BiH imali su brojne izazove, od uspostave odjela (danas ih je 16 na entitetskom nivou) do integrisanja psihologa u pravosuđe. Glavni zadatak i izazov bio je napraviti balans između prava i psihologije, odnosno u praktičnom smislu zadovoljiti potrebe žrtava koje u pravosudni proces dolaze sa svim onim posljedicama koje će biti izložene u prvom dijelu ovog rada i, s druge strane, udovoljiti zahtjevima pravosudnih postupaka koji su vrlo često u koliziji sa potrebama žrtava. Rad će pružiti priliku za diskusiju o prednostima i eventualnim nedostacima stručne institucionalne podrške u radu sa žrtvama. Krajnji cilj ovoga rada je, kroz prizmu iskustava žrtava ratnog seksualnog nasilja, ukazati na to kako dugoročne posljedice traumatskog iskustva žrtava imaju uticaj na pravosudni proces i obratno, te koji su izazovi u pripremi takvih svjedoka za sudjelovanje u pravosudnom procesu.

Život daleko od života

Dr Branka Antić-Štauber

Udruženje Snaga Žene, Tuzla, Bosna i Hercegovina

U toku rata u BiH oko 2,2 miliona ljudi prisilno je napustilo svoje domove i protjerano, od toga oko 1,2 miliona je izbjeglo iz BiH, a 1,0 milion je interno raseljen unutar zemlje. Prognanici/izbjeglice su bili prinuđeni da promijene svoja mjesta prebivališta te su nastanjeni u prognaničkim naseljima širom BiH. Svi ovi ljudi su preživjeli različite vrste masivne traumatizacije usljed proteklog rata u BiH. Njihova traumatizacija je multipla i dolazi u različitim oblicima. Ipak, činjenica da prognanička naselja i nakon 20 godina još uvijek postoje pokazuje da prognanici nastavljaju da preživljavaju i žive svakodnevno pokazujući svoju neiscrpnu snagu. Postojanje prognaničkih naselja i suočavanje sa ljudima koji još uvijek tu žive može nas naučiti dosta o individualnim i kolektivnim traumama. Ovaj rad će govoriti o različitim oblicima traume reflektovanim u narativima ili preživljenim pričama BiH izbjeglica i raseljenih lica, konkretno o podijeljenim traumama, multiplim traumama u odnosu na akumulirane traume, repetitivne traume, uključujući mogućnost međugeneracijskog prenosa traume. Udruženje Snaga žene već 20 godina pruža

psihosocijalnu i medicinsku podršku u prognaničkim naseljima u Tuzlanskom kantonu. U posljednje 2 godine koristi u prognaničkim naseljima i radnookupacionu terapiju u pravcu ekonomskog jačanja kao i oporavka i rehabilitacije što je strateški cilj tranzicijske pravde. Sadržaj ovog rada zasnovan je na godinama našeg rada sa ljudima na terenu unutar različitih BiH izbjegličkih kampova, kao i povratnicima u regiju Srebrenica. U radu će biti prikazani i rezultati testiranja na depresiju, anksioznost i PTSP sa grupom povratnika, kao i sa grupom ljudi koji još uvijek žive u prognaničkim naseljima. Svrha rada je da predstavi i još jednom upozori na posljedice dugotrajnog života u izolovanim sredinama – prognanička/izbjeglička naselja, daleko od njihovih domova i daleko od očekivane budućnosti. Također, otvara se mogućnost diskusije o smislu i budućnosti prognanika koji i danas zbog ratnih okolnosti napuštaju svoje domove u potrazi za novim zemljama koje bi im dale mogućnost života u mirnim uvjetima.

Analiza rada *Službe VDS info i podrška žrtvama* u periodu 2013-2015. godina sa posebnim osvrtom na primenu restorativnog dijaloga i prakse bazirane na rešenjima

Jasmina Nikolić

Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Bejan Šaćiri

Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Blagovremene informacije, emotivna, psihološka podrška i praktična pomoć su veoma važni i značajni u procesu oporavka žrtve i njenog suočavanja sa posledicama krivičnog dela. U tom, ponekad dugotrajnom, procesu suočavanja sa kompleksnim i zbunjujućim posledicama pretrpljenog krivičnog dela, značajnu ulogu mogu imati službe za žrtve. *Služba VDS info i podrška žrtvama* je služba za žrtve kriminaliteta, koja je osnovana 2003. godine u okviru Viktimološkog društva Srbije. U pitanju je jedina služba opšteg tipa u Srbiji koja pruža pomoć i podršku žrtvama kriminaliteta bez obzira na pol, uzrast, oblik viktimizacije ili bilo koje drugo lično svojstvo. Cilj rada je da se prikaže rad *Službe VDS info i podrška žrtvama* tokom perioda 2013-2015. godina, kao i da se ukaže na uočene trendove u poređenju sa prethodnim periodom, ali i na nove tendencije u cilju rasta i razvoja Službe. U prvom delu rada biće prikazani podaci vezani za osobe koje su se obraćale *Službi VDS info i podrška žrtvama* zbog različitih oblika viktimizacije kojima su bile izložene. U drugom delu rada biće prikazani rezultati analize primene restorativnog dijaloga i prakse bazirane na rešenjima u radu Službe tokom 2015. godine. U poslednjem delu ovog rada govoriće se o izazovima i problemima sa kojima se Služba suočava, kao i o

novim tendencijama u cilju širenja informacija o postojanju i dostupnosti ove Službe građanima.

Dosadašnja iskustva „Jedinice za zaštitu dece u sudskom postupku“ u praksi

Bojana Tankosić

Ustanova za decu i mlade Dečije selo „Dr Milorad Pavlović“, Sremska Kamenica, Srbija

Ana Vidović

Ustanova za decu i mlade Dečije selo „Dr Milorad Pavlović“, Sremska Kamenica, Srbija

Ivana Milosavljević-Đukić

„Centar za zaštitu odojčadi, dece i omladine“, Beograd, Srbija

Jara Petković

Centar za razvoj usluga socijalne zaštite „Knjeginja Ljubica“, Kragujevac, Srbija

Bojana Luković

Centar za razvoj usluga socijalne zaštite „Kneginja Ljubica“, Kragujevac, Srbija

Marija Marković

Dom za decu i omladinu „Duško Radović“, Niš, Srbija

Predmet ovog rada je predstavljanje „Jedinice za zaštitu dece žrtava ili svedoka u sudskom postupku“, koja je nastala u okviru projekta „Unapređenje prava deteta kroz jačanje sistema pravosuđa i socijalne zaštite u Srbiji“, koje finansira Evropska unija, sprovodi UNICEF u partnerstvu sa Ministarstvom pravde i Ministarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Republike Srbije. Cilj rada je predstavljanje dosadašnjeg iskustva u praksi, kroz prikaz realizovanih aktivnosti od aprila 2015. godine kada je „Jedinica“ počela sa radom. U saradnji sa Pravosudnom akademijom održane su prve info sesije u centrima za socijalni rad, tužilaštvu i policiji. Rezultati dosadašnjeg rada u praksi pokazuju da postoji trend rasta korišćenja usluge, o čemu svedoči sve veći broj dece koji se uključuje u uslugu. Od početka projekta, kroz postupak psihoedukacije – informisanja o sudskom postupku (pre dolaska na sud) prošlo je 54 dece, podrška prilikom saslušanja pružena je 21 detetu, forenzički intervju je obavljen sa 26 dece, savetodavni razgovor nakon što dete da iskaz, obavljen

je u 20 slučajeva. Jedinice su najčešće pružale usluge u okviru krivičnih postupka za dela u kojima su deca bila svedoci ili žrtve silovanja, ubistava ili porodičnog nasilja, ali i u građanskim postupcima u sklopu brakorazvodnih parnica. Efekat rada „Jedinice“ se ogleda u tome da su deca pored adekvatne pripreme za saslušanje, izbegla unakrsna ispitivanja koje Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica Republike Srbije dozvoljava, da su bila saslušana u posebnim prostorijama bez prisustva trećih lica i uz korišćenje mobilne opreme za prenos slike i zvuka.

Tematska sesija 4: Žrtve različitih vidova viktimizacije i značaj podrške

Viktimizacija imigranata: iskustva razvijenih evropskih zemalja

Prof. dr Sladana Đurić

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Ana Paraušić, MA

Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Migrantski status implicira povišenu ranjivost osoba označenih na taj način. Migranti mogu biti žrtve raznih zločina, posebno onih koji se temelje na iskorišćavanju njihove bespomoćnosti zbog boravka u stranoj zemlji, nepoznavanja jezika, običaja, kao i nepostojanja podrške porodice i prijatelja. U radu ćemo dati pregled najznačajnijih nalaza istraživanja koji se odnose na probleme viktimizacije migranata u razvijenim evropskim zemljama. Reč je o studijama nastalim u protekloj deceniji, kada se intenzivira akademski interes za ovaj viktimološki fenomen, otvaraju nova pitanja i perspektive u njegovom proučavanju. Analizom nalaza postojećih istraživačkih studija, kao i uvidom u postojeće baze podataka (*International Crime Victimization Survey; European Survey of Crime and Safety*) uspeali smo da identifikujemo nekoliko obrazaca viktimizacije migranata u razvijenim zemljama Evrope. Nalazi analiziranih studija upućuju na zaključak da su migranti neproporcionalno izloženi pojedinim oblicima nasilnih zločina u odnosu na domaće stanovništvo (ubistva, silovanja, vršnjačko nasilje). Neka od objašnjenja viših stopa viktimizacije migranata mogu biti, kako klasični faktori viktimizacije (velike populacije mladih ili prebivalište u velikim gradovima), tako i rast netolerancije prema migrantskim zajednicama. Usled povećane ranjivosti migranata, koja se povezuje sa činjenicama da su u stranoj državi i obično ne poznaju jezik, niti imaju resurse ili pomoć kako bi se zaštitili, neki oblici zločina predstavljaju naročitu opasnost po pripadnike ove društvene grupe, poput zločina mržnje ili trgovine ljudima. Jedan od obrazaca viktimizacije migranata jeste i unutargrupna viktimizacija. Prema nalazima nekoliko istraživačkih studija,

većinu ozbiljnih zločina u kojima su žrtve migranti, učinili su upravo drugi migranti. Pored veće izloženosti viktimizaciji, iz nalaza istraživačkih studija, kao i postojećih baza podataka, može se zaključiti da je među migrantima izraženiji strah od viktimizacije nego među domaćim stanovništvom, zatim osećaj alijenacije i nepoverenja prema vlastima i policiji. Iako intenzitet ugroženosti može varirati u zavisnosti od niza varijabli (tipa zločina, zemlje porekla, karakteristika okruženja, karakteristika migranata: starosti, rasne, nacionalne, etničke ili verske pripadnosti, pola) uočava se obrazac da je nasilje nad migrantima češće u siromašnim sredinama u kojima su migranti brzo postali značajna manjina u ranije homogenim zajednicama. Rezultati istraživanja o viktimizaciji migranata ukazuju da su međugrupne tenzije između migranata i domaćeg stanovništva intenzivnije u razvijenim zemljama Evrope nego u drugim delovima sveta. Stoga su istraživanja viktimizacije migranata, kao jedne od najugroženijih društvenih grupa, ključna za razumevanje veze migracije-zločin-bezbednost. Saznanja stečena u ozbiljnim istraživačkim studijama mogu doprineti razvoju preventivnih programa pomoći i podrške žrtvama, što u krajnjem može povećati poverenje migranata u institucije sistema.

Žrtve državnog kriminala u Makedoniji

Doc. dr Bogdančo Gogov

Fakultet za bezbednost - Skopje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“- Bitola, Republika Makedonija

Kriminolozi se u Republici Makedoniji ne bave ozbiljno istraživanjem državnog kriminala. Pojedini autori se bave određenim pitanjima koja se odnose na neki oblik državnog kriminala, ali u okviru istraživanja i analize pravnih aspekata korupcije i organizovanog kriminaliteta. Postoji nedostatak istraživanja o državnom kriminalu vezano za njegove društveno-ekonomske posledice, i to ne samo kriminala koji je nacionalno i internacionalno sankcionisan, već i onog koji nije zakonski definisan, a koji vrše moćne političke i ekonomske elite. Zbog toga, žrtve državnog kriminala u Makedoniji nisu prepoznate od strane kriminologa i viktimologa, što se odražava negativno na društvenu reakciju na ovu pojavu. U slučajevima državnog kriminala, kao što su namerni i nenamerni propusti predstavnika državnih organa i državnih zvaničnika, kao i drugi vidovi nanošenja štete ljudima (institucionalizovanog rasizma, etničke, rodne i klasne nejednakosti), žrtve često ne prepoznaju da su žrtve ili da su bile žrtve. Imajući u vidu ograničene resurse države, kao i monopol nad informacijama od javnog značaja od strane nosilaca vlasti, u javnosti može da se kreira stav da neko ponašanje nije kriminalno, pa na taj način žrtve postaju nevidljive. Državni kriminal obično ugrožava grupu građana ili celokupnu populaciju u zemlji, što

je prepreka da se utvrdi ko je žrtva i/ili kolika je šteta. U ovom radu se analizira situacija u Makedoniji, pre svega, na osnovu aktuelnih naučnih istraživanja i analiza o postojanju državnog kriminala, a potom i o tome ko su žrtve ovog oblika kriminaliteta. Imajući u vidu nedostatak naučnih radova u ovoj oblasti u Makedoniji, cilj ovog rada je da se utvrdi oblik državnog kriminala, njegov obim posmatrano kroz finansijske implikacije i ekonomsku situaciju stanovništva, kao i da se osigura javno priznavanje žrtava državnog kriminala u Makedoniji.

Stradanje jednog grada – Skoplje (1963): Viktimološki aspekt

Dr Filip Mirić

Pravni fakultet, Univerzitet u Nišu, Srbija

Nedavno je Skoplje, glavni grad Republike Makedonije pogodila serija zemljotresa. Mnoge stanovnike ovog grada je ovaj događaj vratio u davnu 1963. godinu, kada je Skoplje pogodio razoran zemljotres (jačine 6,9 stepeni Rihterove skale) u kome je poginulo preko 1000 ljudi, a grad je pretrpeo ogromna oštećenja. Mesecima nakon ovog tragičnog događaja, Skoplje je s pravom nazivano „gradom solidarnosti“. Rad je zapravo omaž gradu koji nestaje i ponovo nastaje. U radu, autor kroz prikaz originalnih novinskih članaka i druge relevantne građe, s početka šezdesetih godina prošlog veka, pokušava da oživi sećanje na žrtve razornog zemljotresa koji je pogodio Skoplje, 26. jula 1963. godine i ukaže da se prirodne katastrofe poput ove, moraju sagledavati i sa viktimološkog aspekta. Na ovaj način se osvetljava jedan novi oblik viktimizacije ljudi posve različit u odnosu na viktimizaciju kriminalitetom. Žrtve prirodnih katastrofa zaslužuju da se nikada ne zaborave, da se o njima govori i piše. Cilj rada je da nas još jednom podseti koliko smo zapravo svi nemoćni pred prirodom i da treba da živimo u skladu sa njenim zakonima razvijajući međusobnu solidarnost i poštujući jedni druge.

Potreba za zaštitom i podrškom žrtava terorizma

Doc. dr Tatjana Gerginova

Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“- Bitola, Republika Makedonija

Drugačiji je pristup u zaštiti i podršci žrtava terorizma u odnosu na druge žrtve kriminaliteta. To je zbog specifičnosti njihovih potreba. Predmet ovog rada je pravni položaj žrtava terorizma. Cilj rada je da analizira i ispita potrebu za postojanjem različitih standarda zaštite i podrške za žrtve terorizma. Da bi se to postiglo, primenjen je normativno-logički metod i analiza sadržaja. U uvodnom

delu, objašnjeno je da je kod terorističkog nasilja viktimizacija najteža i najsloženija, što govori u prilog potrebi za postojanjem posebnih standarda za zaštitu i podršku žrtava terorizma. Poseban naglasak je stavljen na objašnjenje koji je to ključni element za obezbeđivanje efikasne podrške žrtvama. U radu se posebno analizira sistem zaštite i podrške na nacionalnom nivou, tj. u Makedoniji, i na evropskom nivou. Pored toga, istaknuto je koje je još mere potrebno uključiti kako bi se poboljšao položaj i zaštita žrtava terorizma. U tom smislu, u završnom delu rada, fokus je na nekim od mera koje su od značaja za zadovoljavanje potreba žrtava terorizma, kao što su: potreba za osnivanjem specijalizovanih službi u kojima bi radili ljudi obučeni za pružanje hitne i dugoročne pomoći i podrške; poboljšanje izveštavanja medija o žrtvama; potreba za obukom novinara o etičkim pitanjima iz ove oblasti; potreba za pokretanjem globalne kampanje za povećanje svesti o značaju podrške žrtvama terorizma; kao i da evropski standardi za zaštitu i podršku žrtvama terorizma, sadržani u smernicama Saveta Evrope za zaštitu žrtava terorističkih napada, budu uzeti kao model na nivou Ujedinjenih nacija za uspostavljanje univerzalnih standarda zaštite ove kategorije žrtava.

Viktimizacija penzionera ekonomskom politikom

Slobodan Stojanović

Udruženje sindikata penzionera Srbije, Beograd, Srbija

U Srbiji se zapaža višedimenzionalan i višeznačan proces pogoršanja položaja penzionera i starijih osoba. Ova specifična, ranjiva, ugrožena i sve brojnija grupacija je u sve većim nevoljama. Penzioneri bivaju, između ostalog, žrtve neprimerene ekonomske politike. Dostojanstvo, prava, ravnopravnost i potrebe starijih osoba se, manje ili više, potiskuju. Anketa Udruženog sindikata penzionera Srbije o uticaju smanjenja penzija na život penzionera u Srbiji, koja je sprovedena od oktobra 2015. do marta 2016. godine, ukazala je na raznovrsnu i dramatičnu ugroženost penzionera, odnosno, pokazala je da je došlo do veće i višeznačnije degradacije položaja penzionera i starijih osoba. Predmet ovog rada je socio-ekonomski položaj penzionera kao ranjive grupe, pre svega, usled neodgovarajuće ekonomske politike inspirisane ekstremnim neoliberalizmom. Cilj rada je da ukaže kako postoje bolji modeli ekonomske politike (praksa i primeri), koji su više u skladu sa potrebama socijalno ugroženih grupacija. Njima bi se osiguralo da bude manje žrtava čiji je jedan od uzročnika ekonomska politika bez interakcije sa socijalnom politikom.

Tematska sesija 5: Deca i maloletnici kao žrtve i delinkventi

Viktimizacija maloletnih lica u Srbiji: Rezultati međunarodne ankete samoprijavlivanjem

Dr Sanja Čopić

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja i Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Rad ima za cilj da predstavi deo nalaza empirijskog istraživanja maloletničke delinkvencije u Srbiji koji se odnose na viktimizaciju maloletnih lica. Istraživanje je realizovano u okviru treće Međunarodne ankete samoprijavlivanjem delinkvencije (ISR3D). U Srbiji je istraživanje sprovedeno tokom 2013. i 2014. godine, na uzorku od 1344 učenika osnovnih (VII i VIII razred) i srednjih škola (I do IV razreda) u dva najveća grada - Beogradu i Novom Sadu. Uzorkom su bili obuhvaćeni učenici starosti od 12 do 19 godina. Podaci su prikupljeni primenom standardizovanog upitnika, koji je, između ostalog, sadržao set pitanja o viktimizaciji ispitanika izabranim oblicima porodičnog nasilja, imovinskog, nasilnog i kompjuterskog kriminaliteta, kao i zločinima iz mržnje. Istraživanje je pokazalo da je većina ispitanika (84,2%) odgovorila da su bili žrtve nekog od ispitivanih viktimizujućih ponašanja. Maloletna lica su ugroženija viktimizacijom različitim oblicima nasilja u porodici u poređenju sa viktimizacijom koja se dešava izvan porodice. Izvan porodičnog okruženja, maloletna lica su posebno ugrožena viktimizacijom imovinskim kriminalitetom i elektronskim vršnjačkim nasiljem. Dečaci su više izloženi viktimizaciji van porodice nego devojčice, posebno viktimizaciji razbojništvom/iznudom, fizičkim nasiljem i zločinima iz mržnje. Na drugoj strani, devojčice i dečaci su u sličnoj meri izloženi nasilju u porodici, ali su dečaci nešto izloženiji težim oblicima fizičkog nasilja od strane roditelja, kao i njihovom telesnom kažnjavanju. Razlike u izloženosti maloletnih lica različite starosne dobi viktimizaciji zabeležene su samo u slučaju viktimizacije pojedinim oblicima porodičnog nasilja: stariji ispitanici su bili izloženiji od mlađih različitim vidovima neposrednog i posrednog nasilja od strane roditelja i blažem fizičkom nasilju od strane brata ili sestre. Najzad, dobijeni podaci pokazuju da su u slučaju razbojništva/iznude i fizičkog nasilja koje je dovelo do povrede koja je iziskivala pomoć lekara, maloletni ispitanici najčešće bili viktimizirani na nekom javnom mestu, dok su zločine iz mržnje najčešće (u 61,7%) doživljavali u školi ili školskom dvorištu. Međutim, i prva dva navedena oblika viktimizacije su se, takođe, prilično često (oko jedne trećine poslednjih slučajeva ove viktimizacije) događala u školi ili školskom dvorištu, što sve skupa ukazuje da škola nije baš bezbedno mesto za maloletna lica. U uvodnom delu rada će biti date osnovne informacije o metodologiji istraživanja. Nakon toga će biti predstavljeni i analizirani nalazi istraživanja koji se odnose na obim, strukturu i karakteristike viktimizacije maloletnih lica u Srbiji. Na kraju će se

izneti glavni zaključci i ukazati na moguće pravce delovanja, s posebnim fokusom na značaj blagovremenog otkrivanja viktimizacije i pružanja podrške i zaštite deci žrtvama.

Sreća kao faktor viktimizacije i delinkvencije maloletnih lica

Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Mr Ljiljana Stevković

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Uloga sopstvene percepcije sebe kao srećne i zadovoljne, odnosno nesrećne i nezadovoljne osobe, poslednjih godina pronalazi svoje mesto u kriminološkim i viktimološkim istraživanjima, prvenstveno u savremenim konceptima pozitivne kriminologije i pozitivne viktimologije. Predmet rada je sreća kao faktor viktimizacije i delinkvencije maloletnih lica u Srbiji. U skladu sa predmetom, rad ima za cilj prezentovanje dela rezultata treće Međunarodne ankete samoprijavlivanjem delinkvencije koji se odnose na doprinos percipiranja sebe kao srećne ili nesrećne osobe sopstvenoj viktimizaciji i delinkventnom ponašanju. Istraživanje su, primenom ankete samoprijavlivanjem, realizovale autorke rada tokom 2013. i 2014. godine na uzorku od 1344 učenika osnovnih i srednjih škola u Beogradu i Novom Sadu. U radu će najpre biti predstavljene osnovne metodološke karakteristike istraživanja, sa posebnim osvrtom na polaznu osnovu posmatranja sreće kao faktora viktimizacije i delinkvencije u međunarodnim kriminološkim i viktimološkim istraživanjima. U nastavku će biti prikazani rezultati koji se odnose na sreću kao faktor viktimizacije, a potom i kao faktor delinkvencije maloletnih lica u Srbiji i šire, na Balkanu, u bivšim jugoslovenskim republikama. U završnom delu biće izneti ključni zaključci o tome u kojoj meri to što maloletna lica u Srbiji percipiraju sebe kao srećne/nesrećne osobe utiče na njihovu viktimizaciju i delinkventno ponašanje. Potom će dobijeni rezultati biti komparirani sa rezultatima drugih država bivše Jugoslavije, imajući u vidu odrastanje u sličnim društveno-ekonomskim okolnostima koje mogu doprineti tome da maloletno lice sebe percipira kao srećnu ili nesrećnu osobu.

Korelacija između delinkvencije i viktimizacije među školskom decom

Doc. dr Nataša Jovanova

Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“ - Bitola, Republika Makedonija

Prof. dr Oliver Bačanović

Fakultet za bezbednost - Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“ - Bitola, Republika Makedonija

U kriminološkoj literaturi, pitanje povezanosti delinkventnog ponašanja i viktimizacije, posebno kod dece, sve češće se aktuelizuje i postaje predmet istraživanja. Problem se analizira sa aspekta pitanja da li postoji preklapanje uloge učinioca i žrtve kod iste osobe, pre svega kada je u pitanju nasilnički kriminalitet. Sprovedena istraživanja u različitom vremenskom i prostornom kontekstu generalno potvrđuju tezu o povezanosti ove dve pojave, ne ulazeći u dublju analizu koji je to faktor koji inicira začarani krug ispoljavanja i doživljavanja nasilja. Polazeći od toga, predmet ovog rada je veza između delinkvencije i viktimizacije, koja će biti analizirana na osnovu podataka dobijenih u međunarodnom istraživanju ISRD-3 (Međunarodna anketa samoprijavlivanjem delinkvencije) u Republici Makedoniji. Rezultati istraživanja su pokazali da postoji značajna veza između delinkvencije i viktimizacije. Veza je jača između nošenja oružja, grupne tuče i krađe, s jedne, i viktimizacije iznudom ili pljačkom, sa druge strane. Trebalo bi takođe napomenuti da postoji značajna veza između krađe i viktimizacije krađom, što govori u prilog tome da korelacija između delinkvencije i viktimizacije nije karakteristična samo za nasilnički, već i za imovinski kriminalitet. Zanimljivo je istaći i nalaz da postoji korelacija između viktimizacije roditeljskim zlostavljanjem i iznuđivanja, što se može objasniti jednom od kriminoloških teorija - teorijom učenja. Polazeći od nalaza istraživanja, u radu će se ukazati na neke kriminološke teorije, koje mogu poslužiti i za objašnjenje veze između delinkvencije i viktimizacije, posebno za objašnjenje procesa uticaja delinkvencije na viktimizaciju i obrnuto. Istraživanje ISRD-3 je sprovedeno u 24 škole (osnovne i srednje) na uzorku od 1239 učenika od 13 do 15 (16) godina iz Skoplja i Kumanova. Prikupljanje podataka je sprovedeno od aprila do decembra 2014. godine. Istraživanje je sprovedeno primenom ankete, dok je za prikupljanje podataka korišćen strukturisani upitnik, koji se popunjavao elektronskim putem pomoću programa Fluidsurveys.

Tematska sesija 6: Žrtve nasilja: od viktimizacije do osnaživanja

Posedovanje vatrenog oružja i nasilje u porodici u Srbiji

Prof. dr Mirjana Dokmanović

Novi Zakon o oružju i municiji („Službeni glasnik RS“ br. 20/2015), u primeni od 04.03.2016. godine, predviđa strožije uslove za nabavljanje i držanje vatrenog oružja od prethodnog Zakona („Službeni glasnik RS“, br. 9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98, 39/2003, 101/2005 - dr. zakon i 85/2005 - dr. zakon). Podnosilac zahteva za nabavku vatrenog oružja sada obavezno mora da priloži lekarsko uverenje kojim dokazuje svoju zdravstvenu sposobnost. Ministarstvo zdravlja je donelo prateći Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti fizičkih lica kojim se detaljno propisuju sadržina i obuhvat kliničkog pregleda, kao i uslovi koje zdravstvena ustanova mora da ispunjava za dobijanje ovlašćenja za obavljanje lekarskog pregleda ove namene. Zdravstveni pregled se obavezno mora ponoviti svakih pet godina kao uslov za produžavanje dozvole. Uvedena je i mera neposredne policijske provere podnosioca zahteva u mestu prebivališta, boravišta i na mestu rada da li svojim ponašanjem ukazuje na to da će predstavljati opasnost za sebe ili druge. Vatrene oružje ne mogu nabavljati i držati lica koja su pravnosnažno osuđivana na kaznu zatvora za krivična dela, između ostalih, protiv braka i porodice. Pooštravanjem uslova za nabavljanje, držanje i nošenje vatrenog oružja zakonodavac je delimično usvojio višegodišnje zahteve javnosti i civilnog sektora, posebno ženskih grupa, radi bolje prevencije oružanog nasilja uopšte i, posebno, nasilja u porodici. Ovim je načinjen izvestan, ali nedovoljan pomak u ovoj oblasti. Izrečena mera zaštite prema članu 198 Porodičnog zakona ili zaštitna mera zabrane pristupa oštećenom prema Zakonu o prekršajima ne predstavljaju smetnje za nabavku oružja, kao ni pokrenut krivični postupak protiv nasilnika. Nedostaju i druge nužne mere, kao na primer obavezno obaveštavanje supružnika i članova porodice o nameri da se nabavi oružje. S druge strane, pristup oružju i njegovo posedovanje predstavljaju visok rizik za nastajanje nasilja u porodici, često sa najtežim ishodom. Ovo, na žalost, potvrđuje i crna hronika. U 2014. godini u porodično-partnerskom odnosu ubijeno je 27 žena, u 2015. godini 35 žena, a ove godine najmanje 24 žene, često upotrebom vatrenog oružja u legalnom posedu. Polovina žrtava je prethodno prijavila nasilje nadležnim institucijama. Predmet ovog rada je analiza zakonskih rešenja za nabavljanje i držanje vatrenog oružja sa aspekta prevencije nasilja u porodici i partnerskim odnosima, uz sagledavanje primera dobrih praksi drugih zemalja. Cilj je da se doprinese razumevanju problematike i nužnosti usaglašenog i sveobuhvatnog odgovora zakonodavca na ovaj oblik nasilja.

Primena principa lokalnog vlasništva: od viktimizacije do osnaživanja žena

Dr Zorica Mršević

Institut društvenih nauka, Beograd, Srbija

Mr Svetlana Janković, potpukovnica

Institut za strategijska istraživanja, Beograd, Srbija

U radu se ukazuje na prividnost postojanje sukoba između lokalnog vlasništva i uvođenja rodne ravnopravnosti u situacijama postkonfliktne izgradnje mira pod kontrolom međunarodnih aktera, pre svega, mirovnih misija UN. Lokalni državni ili vojni predstavnici mogu zaista smatrati da rodna ravnopravnost nije potrebna u njihovoj kulturi i da učestvovanje žena u sektoru bezbednosti u njihovoj sredini nije sociokulturalno prihvatljivo. Zbog toga i UN mirovnjaci, kao glavni međunarodni akteri, mogu biti nevoljni da se zalažu za rodnu ravnopravnost, smatrajući to kao nametanje kulturno stranih vrednosti koje potencijalno destabilizuju proces reforme sektora bezbednosti. U radu će biti prezentovani ilustrativni primeri Južnog Sudana, Južne Afrike, Avganistana, Liberije, Burundija, Mozambika, Nepala i sl. Međutim, oni pritom previđaju da žene i muškarci imaju različita iskustva sukoba, kao i da su žene u konfliktnim i postkonfliktnim situacijama posebno ranjive na seksualno i druge oblike rodno zasnovanog nasilja. Zato je žensko aktivno učestvovanje u izgradnji mira i okončanju nasilja i sukoba od suštinskog značaja za postizanje mira, opšte bezbednosti i prestanak dalje viktimizacije žena. Podržati postojeće odnose moći, koji se karakterišu strukturalnom rodnom nejednakošću i proizvodnjom nasilja, umanjuje vrednosti reformi sektora bezbednosti. Štaviše, proces izgradnje mira je destabilizovan održavanjem trajnih žarišta viktimizacije žena, diskriminacije i lakog izbijanja oružanih sukoba. To za rezultat ima sektor bezbednosti koji jedino odgovara bezbednosnim potrebama dominantnih grupa i štiti njihove interese, ostavljajući žene i dalje u situaciju visokog rizika od raznih oblika viktimizacije. U radu će se takođe polemisati o suštinskom značenju termina “local ownership”, mogućim načinima prevoda i shvatanja njegovog značaja za uspešnost mirovnih misija i reformi sektora bezbednosti u postkonfliktnim društvima za postizanje trajnog mira. Ciljevi rada su: a) Demistifikacija sukoba između lokalnog vlasništva i rodne ravnopravnosti i dokazivanje da se tu radi o lažnoj dilemi koja jedino služi da zaštiti moć lokalnih dominantnih grupa. b) Ukazivanje na potrebu uvažavanja kontekstualne kompleksnosti a ne samo vrednosti dominantnih društvenih grupa. c) Uvažavanje stavova samih žena iz kulture lokalnog konteksta o tome koje su stvarno njihove perspektive, potrebe i interesi i da li je rodna ravnopravnost zaista i njima strana. Jer kada su žene, borkinje ili aktivistkinje ljudskopravnih grupa pitane da li je unapređenje rodne perspektive nametanje stranih vrednosti, one obično tvrde da državni zakoni, politike i institucije treba da obezbede ravnopravnost za sve. Za njih je ravnopravnost potpuno lokalna

potreba i vrednost za koje su mnoge njihove saborkinje dale svoje živote. Osnovne teme kojima će se rad baviti su: a) Izgledi uspešnosti rodno senzitivne reforme sektora bezbednosti na onim mestima gde su žene marginalizovane, diskriminisane i izložene nasilju. Integrisanje rodne perspektive u reforme sektora bezbednosti kao neophodnost inkluzivnog i društveno odgovornog pristupa bezbednosti. b) Rodno senzitivna reforma sektora bezbednosti kao ključ razvitka institucija sektora bezbednosti koje nisu diskriminativne, predstavljaju stanovništvo i sposobne su da efektivno odgovore na specifične bezbednosne potrebe različitih grupa. c) Rodno senzitivni pristup izgradnji mira i politici bezbednosti, koji osnažuju žene, suštinski doprinosi izgradnji trajnog mira i ravnopravnijeg društva. d) Zahtev trajnog mira je permanentna transformacija društvenih normi koja se odnosi na rodne odnose, nasilje i moć. Za potrebe rada, korišćena je stručna literatura iz ove oblasti, kao i medijski izveštaji, web prezentacije, internet izvori, zakoni i dokumenti društvenih politika. Pomenuti izvori su domaći, regionalni i internacionalni.

Integrisani odgovor na nasilje nad ženama u porodici i partnerskim odnosima u Srbiji

Jelena Tadžić

Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), Srbija

Predmet rada je prikaz različitih oblika multisektorske saradnje za zaštitu žena koje su u situaciji nasilja, a koji su u periodu od 2009. do 2016. godine razvijeni i primenjivani na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou u Republici Srbiji, a u okviru projekata koje podržavaju i realizuju agencije Ujedinjenih nacija. Cilj rada je da ukaže na značaj multisektorske saradnje institucija i organizacija kako bi se obezbedila najbolja zaštita i osigurala bezbednost žrtve putem intervencija koje su brze, efikasne i podrazumevaju koordinirano postupanje službi. Ove intervencije imaju za cilj trenutno zaustavljanje nasilja, sprečavanje reviktimizacije i istovremeno doprinose sprečavanju sekundarne viktimizacije žrtava i njihovom osnaživanju kroz odgovarajuće pravne i psihosocijalne intervencije. U radu se prezentuje sveobuhvatan pristup borbi protiv nasilja nad ženama za koji se zalažu agencije Ujedinjenih nacija i to: na nivou donošenja i primene relevantnih politika, rad na prevenciji i zaštiti od nasilja, potom, unapređenje pristupa pravdi i pravnoj zaštiti žrtava, kao i rad na uspostavljanju partnerstava na svim nivoima. U radu je fokus stavljen na neophodnost delovanja države, kroz saradnju svih nadležnih službi, institucija i organizacija, a koje propisuje Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Viktimizacija starih lica nasiljem u Republici Srbiji - Empirijsko istraživanje na teritoriji opštine Novi Sad u periodu od 2006. do 2015. godine

Jelena Grujić

Univerzitet Edukons, Novi Sad, Srbija

Iako po broju koji ih u većini zemalja ne čini manjinskom grupom, zbog specifičnog društveno-ekonomskog položaja i psiho-fizičkih karakteristika, građani stariji od 65 godina predstavljaju kategoriju ljudi za koju postoji veliki rizik da će postati žrtve krivičnih dela čiji se opseg kreće od imovinskih, krvnih i seksualnih delikata, do posebnih vidova porodičnog nasilja, koje se kreće od zanemarivanja i zapuštanja, verbalne agresije do fizičkog nasilja. Stara lica se u okviru viktimologije najčešće izučavaju kao žrtve porodičnog nasilja, za koje se uzroci podjednako nalaze kako u endogenim, tako i u egzogenim faktorima: vulnerabilnosti usled prirodnog procesa starenja i bolesti, prestanku radne aktivnosti, slabljenju veza sa potomcima, osećaju usamljenosti i društvenoj izolaciji. Predmet ovog rada su oblici, obeležja, efekti viktimizacije, kao i tamna brojka viktimizacije starih ljudi nasiljem. Cilj rada je opis problema viktimizacije starih lica nasiljem u Republici Srbiji, obeležja i efekata koje ona ima na stara lica, kao i na užu i širu okolinu i društvo u celini. Metod istraživanja čine 1. analiza teorijsko-empirijske građe koja je do sada urađena na ovu temu, i 2. upitnik-anketa o viktimizaciji i upitnik za istraživanje straha od kriminaliteta na prigodnom uzorku od 60 starih lica-korisnika usluga Gerontološkog centra Novi Sad. Prostorni i vremenski okvir istraživanja predstavlja teritorija opštine Novi Sad u periodu od 2006. do 2015. godine.

POSTER PREZENTACIJE

Istraživanje viktimizacije – Šta se dešava u Republici Češkoj

Dr Michaela Stefunkova

Institut za kriminologiju i socijalnu prevenciju, Prag, Republika Češka,

Zuzana Kostelnikova

Institut za kriminologiju i socijalnu prevenciju, Prag, Republika Češka

Cilj postera je da predstavi projekat o anketi o viktimizaciji koja je u toku, a koju sprovodi Institut za kriminologiju i socijalnu prevenciju u Pragu. Primarni cilj ovog projekta (koji se realizuje u periodu 2016-2019. godine) je da se utvrdi obim viktimizacije odabranim krivičnim delima na reprezentativnom uzorku stanovništva Češke, i da se na taj način dobije komplementaran izvor podataka o obimu kriminaliteta u Češkoj, uključujući i njen latentni deo. Drugi cilj je da se dobiju detaljne informacije u vezi sa iskustvima viktimizacije (na primer, o prijavljivanju događaja policiji, uticaju viktimizacije na žrtvu i slično), kao i da se dođe do podataka o mišljenju i stavovima stanovništva o pitanjima vezanim za problem kriminaliteta. U poređenju sa prethodnim nacionalnim istraživanjima, uz osnovnu anketu o viktimizaciji, tekući projekat će obuhvatiti i kvalitativnu komponentu. Fokus grupa sa stručnjacima koji rade sa žrtvama u praksi treba da pomogne da se stekne šira slika o problemu viktimizacije, uključujući i procenu efikasnosti aktuelne legislative i praktičnog okvira za tretman žrtava u Češkoj Republici.

Rodna socijalizacija i izloženost seoskih žena nasilju u braku

Aleksandra Jovanović

Leskovac, Srbija

Raspoloživa saznanja su pokazala da je nasilje u porodici veoma rasprostranjena pojava i da su žene najčešće žrtve ovog oblika nasilja. Nasilje nad ženama je globalni društveni fenomen, zbog čega se posebna pažnja poslednjih godina poklanja ovom problemu. Cilj ove poster prezentacije je da predstavi dobijene rezultate istraživanja o karakteristikama i etiologiji nasilja nad seoskim ženama u braku; u kolikoj meri rigidno porodično vaspitanje o rodnim odnosima ima uticaja na njihovu izloženost nasilju. Podaci pokazuju da u pojedinim slučajevima postoji značajna povezanost između rodne socijalizacije i nasilja u braku. Za potrebe istraživanja, realizovanog u okviru master rada, sprovedenog

tokom novembra meseca 2015. godine, sačinjen je anketni upitnik. Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 63 žene iz sela Vlase, opština Leskovac.

Iskustvo viktimizacije mobingom - Žrtve ili preživeli u zdravstvenim institucijama

Jelena Cvetanović
Beograd, Srbija

Predmet istraživanja sprovedenog 2016. godine bilo je iskustvo viktimizacije mobingom u zdravstvenim institucijama. U teorijskom delu rada dat je pregled definicija, oblika, faktora i posledica mobinga i prikazani su podaci istraživanja o rasprostranjenosti mobinga u svetu i u Srbiji. Pored toga, u teorijskom delu bilo je reči o posledicama mobinga, pravnoj regulativi u svetu, prevenciji mobinga, kao i podršci i zaštiti žrtava mobinga. Cilj empirijskog dela istraživanja bio je ispitivanje faktora i oblika viktimizacije mobingom u zdravstvenim institucijama kod oba pola, njihov odnos sa osobama koje vrše nasilje, posledicama koje mobing ostavlja na zaposlene i traženjem pomoći i podrške. Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 17 ispitanika zaposlenih u Kliničkom centru Srbije na različitim poslovima. Za potrebe istraživačkog rada korišćen je kvalitativni metod. Ispitivanje je realizovano kroz dubinske intervjuje koji su bili vođeni na osnovu unapred pripremljenog polustrukturiranog upitnika. Podaci iz intervjuja potvrdili su hipoteze da mobing trpe: zaposleni koji traže bolje uslove rada, povećanje plata, priznavanje i poštovanje svog položaja; izrazito kreativne ličnosti i bolesne osobe; mlađe, poštene, sposobne i osobe koje javno brane svoje stavove. Pored toga, podaci dobijeni kvalitativnom analizom intervjuja pokazali su da se mobing sprovodi od strane nadređenih, podređenih i osoba u rangu sa žrtvom; da zaposleni u zdravstvu koji trpe mobing imaju psihičke tegobe koje se odražavaju na smanjenje kvaliteta rada i zadovoljstva poslom; da zaposleni nisu dovoljno informisani o merama pomoći i podrške i da nisu dovoljno edukovani i da pomoć i podršku u većoj meri pružaju bližnji, a ne zaposleni na poslu.

Lista izlagača-izlagačica

Altan Levent l.altan@victimsupporteurope.eu	chadleyj@csufresno.edu
Antić-Štauber Branka s.zenebh@bih.net.ba	Janković Svetlana svetlana.jankovic@mod.gov.rs
Baćanović Oliver bacanovicoliver@gmail.com	Jovanova Nataša natasa.akademija@yahoo.com
Balistreri Filippo filippo.balistreri@eurocrime.eu	Jovanović Aleksandra anajovanovic499@yahoo.com
Batić Dragana dbatic@yahoo.com	Kostelnikova Zuzana zkostelnikova@iksp.justice.cz
Cvetanović Jelena jelena.cvetanovic30@gmail.com	Luković Bojana despotovicbojana@gmail.com
Ćopić Sanja scopic@eunet.rs	Marković Marija marijemarkovic@domduskoradovic-nis.rs
Dokmanović Mirjana mirjana.dok@gmail.com	Meško Gorazd Gorazd.Mesko@fvv.uni-mb.si
Đurić Slađana djuricsladja@gmail.com	Milosavljević Đukić Ivana ivana.djukic@czodo.rs
Elefalk Kjell kontakt@trygghetmanagement.se	Mirić Filip filip.miric@gmail.com
Gerginova Tatjana tanjagerginova@gmail.com	Mirosavljević Anja anja.miros@gmail.com
Gogov Bogdančo bgogov@t.mk	Mršević Zorica zorica.mrsevic@gmail.com
Grujić Jelena grj0107@gmail.com	Mrvić-Petrović Nataša petroviczdravko@ikomline.net
James Chadley	Mujagić Mirela mirela.mujagic@pravosudje.ba

Nikolić Jasmina
jtrnovac@gmail.com

Nikolić-Ristanović Vesna
vnikolic@eunet.rs

Ninković Olga Lola
olgalola.ninkovic@pravosudje.ba

O'Sullivan Sue
Sue.O'Sullivan@ombudsman.gc.ca

Paraušić Ana
parausicana@gmail.com

Pavlović Marija
Marija.Pavlovic@pravosudje.ba

Peršak Nina
nina.persak@ugent.be

Petković Jara
jarakg@gmail.com

Ronel Natti
Natti.Ronel@biu.ac.il

Shechory Bitton Mally
mally@bezeqint.net

Shkurti Jeta
Jetashkurti@pp.gov.al

Simons Sarah
sagnelasimons@gmail.com

Stefanovska Vesna
vstefanovska77@gmail.com

Stefunkova Michaela
MStefunkova@iksp.justice.cz

Stevković Ljiljana
stevkoviclj@gmail.com

Stojanović Slobodan
svnstojanovic@gmail.com

Šaćiri Bejan
bejansaciri@yahoo.com

Tadžić Jelena
jelena.tadzic@undp.org

Tankosić Bojana
bojanatankosic@yahoo.com

Vande Walle Ilse
ilse.vande.walle@telenet.be

Vasiljević-Prodanović Danica
vp.danica@gmail.com

Verelst An
a.verelst@victimsupporteurope.eu

Vidović Ana
anavidovic81@gmail.com

Watkins Jelena
jelena.watkins@gmail.com